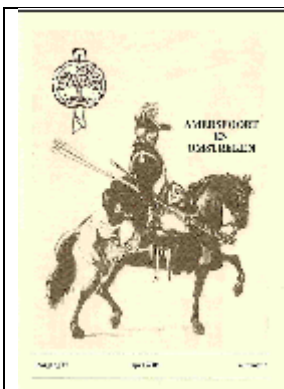

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en Omstreken
Jaargang 17 april 2008 Nummer 2

*Dragonder in
velduitrusting 1786*

Ten geleide

De redactie is zeer tevreden met de inzendingen van onze lezers. In dit nummer laten we hen ruimschoots aan het woord. Van groot belang zijn de twee artikelen waarin de heer Zevenboom ons wijst op een unieke vondst over de in Amersfoort gelegen compagnieën rond het bange jaar 1747 toen de Oostenrijkse successieoorlog (1740-1748) in alle hevigheid, in vooral de gebieden bezuiden de grote rivieren, werd uitgevochten. De redactie heeft gemeend hier ruime aandacht aan te schenken mede omdat deze artikelen veel informatie over de stad Amersfoort bevatten. We hopen dat velen door de twee artikelen over het DNA-project zullen besluiten hieraan mee te doen op 25 april a.s.

Aankondigingen en verslagen van lezingen zullen u er hopenlijk toe brengen deze te bezoeken. Een kladblaadje uit 1470 over Renswoude is het vermelden waard. Breng eens een bezoekje aan de genoemde websites en mocht u nog tijd vrij kunnen maken, lees dan met aandacht de oproep om vrijwilliger te worden in het archief Eemland in Amersfoort, maar het mag natuurlijk ook in de andere archieven in ons verspreidingsgebied. Het werken daar zal u veel voldoening geven en naar we hopen zal dat ook het geval zijn tijdens het lezen van dit periodiek.

Werkgroep Lezingen & Activiteiten

Afdelingsbijeenkomsten

Afdelingsbijeenkomsten

Gaarne nodigen wij leden en belangstellenden uit voor de hierna genoemde bijeenkomsten. Alle bijeenkomsten zijn vrij toegankelijk voor leden van de NGV en ook voor belangstellenden. De consumpties zijn voor eigen rekening.

Aan het slot van dit artikel geven we een opsomming van de activiteiten van hcc!genealogie in Amersfoort. Dit betreft de eveneens voor eenieder vrij toegankelijke bijeenkomsten welke allemaal worden georganiseerd in het Meridiaan College, vestiging 't Hooghe Landt, Trompetstraat 1, 3822 CK Amersfoort.

Datum **Woensdag 16 april 2008**

Tijd van 20.00 tot 22.00 uur

Plaats Zalencentrum De Kom – in de Kommenzaal

Hamersveldseweg 51, 3833 GL Leusden-Centrum (naast St. Jozefkerk)

Onderwerp Afdelingsledenvergadering met aansluitend '10 minuten'-gesprekken en een demonstratie met uitleg van de vele mogelijkheden van de nieuwe website van de NGV door haar eigen webmaster Jan Netelbeek uit Apeldoorn.

Afdelingsledenvergadering

De agenda en het verslag van de vorige afdelingsledenvergadering vindt u op onze internetsite <http://amersfoorteo.ngv.nl>. Leden die per e-mail het afdelingsnieuws ontvangen krijgen de agenda met bijlagen automatisch toegestuurd. Verder liggen de stukken vóór aanvang van de vergadering ter inzage en zijn meerdere exemplaren hiervan ook beschikbaar. De afdelingsledenvergadering wordt gehouden voorafgaande aan de Algemene Vergadering van de NGV op zaterdag 26 april aanstaande in Utrecht, waar onze afdelingsafgevaardigde en/of plaatsvervangend afdelingsafgevaardigde onze afdeling zal/zullen vertegenwoordigen. Agendapunten van en eventueel stemgedrag tijdens de Algemene Vergadering van de NGV zullen worden voorbesproken en besloten in de afdelingsledenvergadering.

Na een korte pauze aansluitend hierop de zogenaamde '10 minuten'-gesprekken

Na afloop van de afdelingsledenvergadering (ca. 20.30 uur) wordt u de gelegenheid geboden een kort genealogisch praatje te houden of een genealogisch probleem naar voren te brengen. Het is niet gezegd dat uw probleem kan worden opgelost, maar met de ervaring van anderen komt u misschien tot een ander inzicht. U bent niet gebonden aan de 10 minuten, korter of langer is ook toegestaan. Soortgelijke avonden in het verleden mochten zich vaak in een goede opkomst verheugen. Wilt u zich ook opgeven voor een kort praatje? Belt u dan even 033 – 245 34 55, dit wordt zeer op prijs gesteld.

Demonstratie van de mogelijkheden van de nieuwe NGV-website

Op 12 januari jl. is de vernieuwde centrale website van de NGV officieel in gebruik genomen.

In verband met de actualiteit en omdat het programma van de lezingen voor onze afdeling voor de rest van het jaar al helemaal is volgeboekt, hebben wij de webmaster van de website van de NGV, de heer J.W.G. (Jan) Netelbeek uit Apeldoorn, uitgenodigd in de resterende tijd een demonstratie te geven van de vele mogelijkheden van de vernieuwde NGV-website. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om vragen te stellen.

Ondertussen raden wij u aan zelf een kijkje te nemen op de website en de vele mogelijkheden uit te proberen. Maak dan tevens even van de gelegenheid gebruik om uw profiel in te voeren. Het kost maar weinig tijd en is heel eenvoudig. Komt u er toch niet uit en wilt u even ondersteuning van onze kant, laat het onze eigen afdelingswebmaster Jan Roggenkamp even weten. U kunt hem bereiken via e-mail: janroggenkamp@planet.nl of telefonisch onder nummer: 033 - 494 13 87.

Datum Dinsdag 20 mei 2008

Tijd van 20.00 tot 22.00 uur

Plaats Zalencentrum De Kom, zaal De Kommenzaal

Hamersveldseweg 51, 3833 GL Leusden-Centrum (naast St. Jozefkerk)

Onderwerp Het Grootboek der Nationale Schuld

Inleider Henny van Schie, archivaris bij het Nationaal Archief in 's-Gravenhage

Genealogen zijn geïnteresseerd in de geschiedenis van hun familie. Vaak maken ze uitsluitend gebruik van de bekende archiefbronnen als burgerlijke stand en de doop-, trouw- en begraafboeken. Maar er zijn veel meer bronnen in archieven die informatie bevatten over individuele personen. Ze zijn echter niet zo bekend en vaak ook moeilijk te interpreteren.

Vanavond zal één zo'n bron worden toegelicht door Henny van Schie, en wel de Grootboeken der Nationale Schuld. Deze grootboeken zijn in letterlijke zin 'grote boeken', met een omvang van 300 folio's van A3-formaat. Ze bevatten gegevens over de schuld van de Staat der Nederlanden. Die schuld was in de negentiende eeuw op naam ingeschreven. Men vindt in deze boeken veel gegevens over het kapitaalkrachtige deel van de Nederlandse bevolking, over personen en families die vele duizenden guldens aan de Staat hadden geleend. Ook de aflossing van deze schuld door de Staat is in de registers opgetekend. De serie loopt over de periode 1809 tot en met 1952 en beslaat 160 meter plankruimte. Omdat de grootboeken zijn voorzien van alfabetische naamklappers, kan er tamelijk eenvoudig op naam worden gezocht.

Datum Zaterdag 20 september 2008

Tijd van 14.00 tot 16.00 uur

Plaats Restaurant Oud Leusden, zaal Leusderhof

Vlooswijkseweg 1, 3832 RG Leusden

Onderwerp Contactmiddag – Wat heeft uw NGV-afdeling Amersfoort en Omstreken en het verenigingscentrum in Weesp u te bieden?

Op onze contactmiddag zullen verschillende diensten binnen onze afdeling en van de vereniging vertegenwoordigd zijn. Zo komen er medewerkers van het Verenigingscentrum, gewapend met hun pc's met daarop diverse zoekbestanden zoals een geautomatiseerde catalogus die een goede ingang geeft op de aldaar aanwezige (meer dan 15.000) boeken met onderwerpen variërend van genealogieën tot kadastrale atlanten, van streekgeschiedenis tot encyclopedie en van kwartierstaat tot archiefinventaris. Ook is er een index op naam van circa 2.200 boeken met kwartierstaten en genealogieën, ruim 315.000 overlijdensannonces en meer dan een half miljoen bidprentjes. Verder is er een toegang op de omvangrijke zegelcollectie. Ruim 2.700 zegels zijn digitaal toegankelijk en kunnen op het scherm worden bekeken.

In deze opsomming zouden we bijna vergeten om de catalogus van de periodieken en tijdschriften

met circa 1.900 titels op te noemen. De digitalisering hiervan is in volle gang zodat mogelijk al deels gezocht kan worden in de korte samenvattingen. Wel kunt u in dit bestand zoeken op naam, plaats, onderwerp en auteur.

Uiteraard worden op deze dag de waardevolle 'kiezerslijsten' (adresboeken met de namen, adressen, geboortedata en -plaatsen van alle kiezers uit Amsterdam, Den Haag en Utrecht) meegenomen. Van de voornoemde digitale bestanden kunnen voor de belangstellenden kopieën worden gemaakt.

Omdat, het is hiervoor al aangegeven, de digitale ontwikkelingen binnen het Verenigingscentrum in volle gang zijn, is het op dit moment moeilijk aan te geven wat wij u allemaal kunnen bieden. De hier gepresenteerde omschrijving hoeft daarom zeker niet volledig te zijn. Reden voor u om even langs te komen.

Verder zijn onder meer onze afdelings-PR-functionaris (Public Relations) – Joke Sickmann met ondersteuning van Jeanne Peterse – en onze webmaster (beheerder van de afdelingsinternetwebsite) – Jan Roggenkamp – met een ruime stand aanwezig.

Heeft u problemen van genealogische aard, breng dan uw eigen gegevens mee. Door het uitwisselen van ervaringen komt u dicht bij het doel een complete genealogie op te bouwen. Indien u zelf ruimte nodig heeft om wat uitgebreider uw gegevens te exposeren, laat dat even weten via telefoonnummer 033 - 245 34 55 en we proberen ruimte voor u te reserveren.

Agenda van de NGV-bijeenkomsten in de rest van het jaar

Donderdag	2 oktober	van 20.00 tot 22.00 uur	Lezing in Ede
Donderdag	23 oktober	van 20.00 tot 22.00 uur	Lezing
Zaterdag	1 november	van 14.00 tot 16.00 uur	Computergenealogie
Donderdag	20 november	van 20.00 tot 22.00 uur	Ledenvergadering met aansluitend een lezing
Dinsdag	16 december	van 20.00 tot 22.00 uur	Lezing

Agenda van de bijeenkomsten van de HCC (o.a. hcc!genealogie)

Elke derde maandag van de maand in het Meridiaan College, vestiging 't Hooghe Landt, Trompetstraat 1, 3822 CK Amersfoort. Openingstijden: van 19.30 tot 22.30 uur.

Er zijn afzonderlijke werkplekken ingedeeld voor genealogie, film/video, foto/scanner, software, linux, services, internetcafé, pilotentraining (flight simulator) en een leestafel.

Voor de pilotentraining wordt gevraagd u vooraf even aan te melden, per e-mail: h.van.hooff@kader.hobby.nl

Voor meer informatie verwijzen wij u naar de HCC-website: <http://amersfoort.hcc-utrecht.nl>.

Van uw voorzitter door Willem van Maren

Er zijn interessante ontwikkelingen gaande op het gebied van de genealogie. Enige tijd geleden kon u in Gens Nostra een oproep lezen om mee te doen aan een DNA-project ten behoeve van genealogisch onderzoek. In januari was er een bijeenkomst in Leiden waar het DNA werd afgenomen. Ik heb daar veel bekenden ontmoet die evenals ik belangstelling hebben voor hun genetische oorsprong. Wat zal dit opleveren? Zal blijken dat de Nederlandse bevolking uit verschillende genetische groepen bestaat? We weten het nog niet. Het is de eerste keer dat er in Nederland op deze schaal genetisch onderzoek wordt gedaan in verband met genealogie. We mogen verwachten dat dit soort projecten steeds goedkoper zal worden. Hoe meer mensen meedoen, des te meer informatie zal het opleveren.

Wat is de achtergrond van dit onderzoek? Elk kind heeft in zijn cellen materiaal van zowel de moeder als de vader. Ook de ouders van dat kind hebben eigenschappen van de grootouders van dat kind. Toch betekent dit niet dat elke persoon in zijn genen het erfelijke materiaal draagt van al zijn of haar voorouders. De kans bestaat dat iemand al niets meer heeft van één van zijn overgrootouders. Het is zelfs vrij zeker dat iemand niet meer van alle betovergrootouders DNA heeft geërfd en volledig zeker niet van alle voorouders in de volgende generatie. Er zijn echter twee reeksen voorouders van wie men wel altijd genetisch materiaal erft. Mannen hebben een Y-chromosoom en dat vererft uitsluitend van vader op zoon. In de rechte mannelijke lijn van

voorouders hebben alle mannen dus hetzelfde Y-chromosoom als al hun voorvaderen. Nu wordt soms wel gezegd dat het vaderschap nooit helemaal zeker is, omdat een voormoeder misschien wel eens niet helemaal trouw aan haar partner geweest zou kunnen zijn. Onderzoek heeft inmiddels uitgewezen dat dit veel minder vaak voorkomt dan men wel eens denkt. Over de huwelijksrouw van een verre oma hoeven we ons dus geen zorgen te maken.

Behalve chromosomen zitten er in onze cellen deeltjes, mitochondrieën genaamd, die alleen van de moeder op de kinderen overgaan, zowel op de zonen als de dochters. Dus ook in de zuiver vrouwelijke lijn van voormoeders zullen altijd gemeenschappelijke deeltjes gevonden worden, de mitochondrieën.

Bij stamboomonderzoek binnen één familie gaat het om de mannelijke lijn. Die reeks personen draagt de familienaam over van generatie op generatie en via de mannen ook het Y-chromosoom. Op dit feit is het huidige onderzoek gebaseerd. De bedoeling is te ontdekken of de Nederlandse bevolking in genetische groepen kan worden onderverdeeld. Er wordt hierbij van uitgegaan dat ons voorgeslacht redelijk honkvast is geweest. De uitslag van dit onderzoek is nog niet bekend, maar komt later dit jaar.

De familienaam wordt doorgaans alleen maar via de mannelijke lijn overgedragen en bij het woord 'stamboom' denken we dan ook aan de reeks mannelijke voorouders. De laatste jaren zien we echter ook steeds meer publicaties verschijnen met de vrouwelijke lijn. Hoewel ook de zuiver vrouwelijke lijn genetisch bepaald kan worden is dit voor zover ik weet nog nergens gebeurd. Zou onderzoek naar de vrouwelijke genetische lijn andere resultaten opleveren, en zo ja, wat betekent dat dan? Het antwoord op deze vraag blijft voorlopig nog onbekend. We wachten nu eerst op de uitslag van het onderzoek naar de mannelijke lijnen. We houden u op de hoogte.

Ledenbestand

We verwelkomen de volgende nieuwe leden in onze afdeling. Wij hopen hen ook op onze bijeenkomsten te ontmoeten.

Mw. I. Budde-Korver Geelgorsstraat 21 3853 WN Ermelo
Dhr. G. Doppenberg Vosbergerhout 30 3845 ER Harderwijk
Dhr. P.F. Dupuis Berkenzwam 7 3903 GK Veenendaal
Dhr. F. van den Hoven Klein Oosterwijk 12-a 4142 LE Leerdam
Dhr. C. Jansen Stakenberg 18 6718 DE Ede
Dhr. T.D. Jonker Weesboom 1 3833 CZ Leusden
Mw. A. Mateboer Van 't Hoffstraat 91 6706 KJ Wageningen
Dhr. T.G.I. Schneider Dorresteinseweg 55 3762 KH Soest
Dhr. D.J. Vuijk Zwaluwstraat 65 3853 CB Ermelo
Mw. G.W.F. Wiertz-Lintmeijer Hakhorst 3 3822 WB Leusden

Amersfoort zoals het was

Lezing door de heer drs. Jan Carel van Dijk op 12 januari 2008 te Leusden.
Henk Bousema doet verslag.

Bij afwezigheid van de voorzitter werd de spreker ingeleid door de penningmeester, de heer Th.H. van Veen. De opkomst voor deze lezing was verheugend groot. Velen waren gekomen om te genieten van de oude ansichten van hun geboorte- c.q. woonstad Amersfoort en ze werden niet teleurgesteld. De heer Van Dijk vertelde moeiteloos uit het hoofd vele interessante bijzonderheden over de vertoonde ansichten. De geschiedenis van zijn geboortestad lag hem – zo te horen – na aan het hart. Met behulp van een beamer werden 200 oude ansichten op het grote scherm getoverd. Dit was slechts een klein deel van zijn verzameling van 3000 ansichten. Volgens hem moeten er ongeveer 6000 ansichten over Amersfoort zijn gedrukt. De oudste ansichten in Nederland zijn van 1875. Zij werden toen nog gedrukt op het oude formaat 9x14 cm. De ansichten werden vaak gemaakt in opdracht van de plaatselijke boekhandel. Maar omdat er begin 20e eeuw nog weinig fotografen waren die dit konden doen moest de opdrachtgever maar afwachten

wanneer zijn stad aan de beurt was. Zodoende gebeurde het wel eens dat het regende op de dag van de foto. Maar de fotograaf moest wel zijn werk doen want anders kwam de opdrachtgever weer onderaan de lijst te staan en die wachttijd kon wel eens enkele maanden duren. Maar ook plaatjes in de regen kunnen fraai zijn zoals bleek. Er zijn destijds weinig winterse taferelen gefotografeerd, want de toerist die een uitzicht naar huis wilde sturen koos zelden een besneeuwd stadsgezicht. Werden de eerste uitzichten nog in zwart/wit afgedrukt, in latere jaren kwamen met de hand ingekleurde uitzichten op de markt.

Op zoek in België

Tijdens de eerste wereldoorlog 1914-1918 waren vele gevluchte Belgische militairen in Amersfoort in kampen en soms zelfs in tenten ondergebracht. Sommigen hadden ook hun gezinnen laten overkomen en die verbleven eveneens in onze stad. Door deze vluchtelingen werden uitzichtkaarten naar het thuisland gestuurd. Vandaar dat momenteel op markten en beurzen in België veel, soms zeldzame Amersfoortse kaarten te bemachtigen zijn.

Vóór de pauze werd vooral aandacht geschonken aan het Stationsgebied en het Soesterkwartier, na de pauze kwamen het Bergkwartier en het Eemhavengebied aan de beurt. Tenslotte konden we nog genieten van enige foto's van de binnenstad en van kazernes en militairen. Op een foto uit 1920 van de Utrechtsestraat bleken alle huizen nog een eigen stoep te hebben, waarvan sommige nog met kettingen waren afgebakend. Tevens is te zien dat deze straat indertijd een modderpad was. Later werd in ruil voor het gratis afstaan van de stoep de Utrechtsestraat door het stadsbestuur van een bestrating voorzien. Wat was het oude Amersfoort een mooie stad, werd door menigeen opgemerkt.

Veel waardering

Vanuit het aandachtig luisterend publiek klonk menigmaal een waardierend gemompel en soms een kritische noot van iemand die nieuwe nog onbekende informatie toevoegde.

Het was inmiddels vier uur geworden en de heer Van Dijk was van plan de lezing te beëindigen omdat het anders te laat zou worden. Maar de zaal besliste anders. Doorgaan tot we alles hebben gezien, zo werd geroepen en dat gebeurde. Pas om 16.40 uur was het verhaal compleet en daarna kon men nog een exemplaar van het boek 'Het Amersfoort van onze voorouders' aanschaffen. U begrijpt dat het applaus dat met veel genoegen door de heer Van Dijk werd ontvangen, welverdiend was.

Gebruiken rondom geboorte

Lezing door mevrouw Rosalien Fiedeldij Dop op 16 februari 2008 te Leusden.
Verslag Anton van Nostrum.

Door het vroege lentesonnetje op deze middag was het aantal toehoorders wat aan de magere kant. Mevrouw Rosalien Fiedeldij Dop begon haar causerie met het verzoek haar collectie niet met vette vingers aan te raken maar eerst handschoentjes aan te doen. Anders vallen er na verloop van tijd gaten in de doopjurkjes en mutsjes want het zure vocht van de vingers vreet de stof aan. Zelfs het wassen met tegenwoordige zeep kan funest zijn voor katoen of een jurkje met kant uit 1810. De eerste dia vertoonde een fraai geborduurd lapje stof met haar naam Rosalien en haar geboortedatum.

"Over conceptie was bij de bevolking weinig bekend", vervolgde zij, waarna uit een instructieboekje voor vroedvrouwen uit de dertiger jaren van de vorige eeuw geciteerd werd. Er werd geadviseerd slechts éénmaal per nacht de liefde te bedrijven. "Na de coïtus zal enige tijd gerust dienen te worden! Hij kan worden herhaald na 2-4 dagen." Vervolgens kregen wij ruimschoots advies uit het boekje hoe er een jongetje dan wel een meisje gecreëerd kon worden. Vooral veel denken aan het te wensen geslacht tijdens de coïtus zou zorgen voor het wenselijke resultaat. Verder zouden vet- en suikerrijke of arme diëten ook meehelpen bij het creëren van een jongetje of een meisje. Wie heeft er ooit bij stil gestaan dat dit de fundamenteën zijn van onze hobby?

In de Middeleeuwen zat de kraamvrouw bij de geboorte van haar kind op een baarkruk, het lichaam grotendeels bedekt door lakens. De vroedvrouw moest op de tast de kraamvrouw behulpzaam zijn bij het ter wereld brengen van haar kindje dat na enige tijd onder de lakens

tevoorschijn kwam. Alleen de vroedvrouw en een oudere vrouw die zelf ook al kinderen had waren bij de bevalling aanwezig.

Het kind werd de borst gegeven waar de familie bijzat, afhankelijk van het jaargetij lekker knus bij het knappende haardvuur. Het kind verschonen gebeurde in fasen om het tere kinderlichaam niet in zijn totaliteit aan kou en tocht bloot te stellen. Er werd door het hele dorp drie dagen gefeest – vooral veel vreten en zuipen – waarbij de nieuwe wereldburger min of meer het middelpunt was. Na circa 1700 begint men langzamerhand steeds preutser te worden. Door deskundigen werden ook voorschriften en regeltjes met betrekking tot moeder en kind opgesteld. Bijvoorbeeld: beperk het aantal bezoekers bij het doopfeest tot 12 personen. Ook onzinnige regels, zoals handjes boven de dekens, deden hun intrede.

Tussen volwassenen werd over de zwangerschap gecommuniceerd in geheimtaal en door middel van codes. Rond de zesde maand van de zwangerschap werd een bijeenkomst georganiseerd waarbij mannen en vrouwen gescheiden op de hoogte gebracht werden van de komst van de boreling. Onder andere schonken de aanstaande ouders een glaasje dat 'hansje in de kelder' genoemd werd. Ook werden diverse attributen aan het bezoek getoond zodat iedereen begreep dat er weer een kind op komst was. Want de woorden zwangerschap en geboorte werden niet meer in de mond genomen.

Aanvankelijk fungeerde het symbool van de ooievaar als brenger van geluk, niet als bezorger van kindjes.

Bovendien werd de ooievaar het teken op de voordeur of op het uithangbord van het huis waar de vroedvrouw woonde. Bij moeilijke bevallingen werd de chirurgijn erbij gehaald. Soms moest deze van ver komen zodat hij meestal te laat kwam. Zodoende werd hij veelal gezien als brenger van de dood.

Rond 1760 begon men eisen te stellen aan de opleiding om als vroedvrouw te mogen werken. Als 'morning after pil' en als voorbehoedsmiddel dronk men wel een aftreksel van peterselie dat vruchtafdrijvend werkt. In vele steden kan men nog een Peterselie-steeg vinden. De overheid kneep voor dergelijke praktijken een oogje dicht. Men voerde een soort gedoogbeleid.

Familie, vrienden en kennissen kwamen op kraamvisite 'met de kromme arm', dat wil zeggen in een mandje aan hun gebogen arm werden cadeaus meegebracht, veelal gebak en etenswaren. Er werden ook wel krentenmikken geschonken met het geboortegewicht van het kind.

Het plasje van de baby noemde men engelenwater. Het kind moest gewassen worden met regenwater, maar de billetjes werden gedesinfecteerd met brandewijn. Boven de wieg hing men een rammelaar om de boze geesten te verjagen.

Rijke echtparen maakten gebruik van een min en een baker. Een baker is te vergelijken met de huidige kraamverzorgster en de min gaf het kind de borst. Een min kon tegelijkertijd meerdere kinderen zogen, de natuur verhoogt automatisch de aanmaak van extra melk. Om huilende kinderen stil te krijgen gaf men wel een dotje in de mond dat gedrenkt was in brandewijn. Het stukje serviesgoed waarin een en ander bewaard werd, werd daarom wel 'luie baker' genoemd. En de baker zelf nam ook wel eens een slokje om in slaap te komen. De zoogtijd duurde soms wel twee jaar, waarna haar taak als verzorgster en opvoedster overgenomen werd door de gouvernante.

Geboortekaartjes zijn pas rond 1900-1910 in zwang geraakt. Daarvoor gebeurde de aankondiging door middel van een aanzegger die speciale kleding droeg waardoor al van verre te zien was wat het doel van zijn voettocht was. Sommige gezinnen waren genoodzaakt de deur gesloten te houden vanwege de hoge kosten die een aanvaarde uitnodiging met zich meebracht.

Rond 1880 kwam er een ommekeer, regeltjes werden afgeschaft, en scholing van vroedvrouwen werd steeds beter.

Op de tiende dag organiseerde men een kraamfeest met gebak en cadeaus. Naast zilveren 'lepeltjes' e.d. werden ook wel klompjes geschonken om met geluk het leven in te kunnen stappen. Er werden boerenmeisjes geschonken en gedronken als het een meisje was en boerenjongens als het een jongetje betrof. Meisjes werden gezien als duur omdat er later een bruidsschat nodig was. Jongens konden eerder 'aan het werk'. De abrikozen in de boerenmeisjes zijn dan ook duurder dan de rozijnen in de boerenjongens. Jongetjes droegen tot circa vier jaar een jurkje om te voorkomen dat ze door boze duivels gestolen werden.

Sinds de invoering van de burgerlijke stand in 1811 werd de gelukkige vader op pad gestuurd om het kind aan te geven. Op zijn weg naar het gemeentehuis ontmoette hij vaak vrienden die hem feliciteerden. Er was altijd wel een koffiehuis of taverne in de buurt om de blijde gebeurtenis te vieren. Zodoende gebeurde het regelmatig dat hij bij aankomst op het stadhuis de namen van het kind vergeten was, zich vergiste of ter plekke iets leuks bedacht.

Mevrouw Fiedeldij Dop had vele voorwerpen uit haar verzameling tentoongesteld, waaronder een doopjurkje van circa 200 jaar oud. Binnenkort komt er een tentoonstelling (september/oktober). Deze wordt gehouden in een oude walvisvaarders-boerderij in Kwadijk dichtbij Purmerend/Edam/Volendam.

Om deze heugelijke aankondiging te vieren kon iedereen (aanwezig op de lezing) proeven van een 'hansje in de kelder', een advocaatje met brandewijn of een likeurtje. Ook het bijbehorende geboorte-gebak in diverse soorten en maten ontbrak niet. Ongetwijfeld gaf spreekster ons hiermee een stille wenk te zijner tijd haar museum met een bezoek te vereren. En alles was gratis, want al in de Middeleeuwen gold bij de geboorte van een kind dat men met anderen wilde delen als teken van geluk en rijkdom.

De tentoonstelling zal ingericht worden met alle verzamelde attributen en gebruiken rondom de zwangerschap, geboorte en doop van een kind. Uniek is de verzameling doopjurkjes die chronologisch hangen vanaf het jaar 1810 tot 1979. Zo'n 60 doopjurkjes geven goed de verandering in de mode en in het handwerken weer. De boerderij zelf is zo veel mogelijk in de oude staat bewaard gebleven. Er wordt een kraamfeest in de oude keuken gegeven en in de kribbe van de bedstede ligt de kleine te slapen. De datum van de tentoonstelling zal zo snel mogelijk bekend worden gemaakt.

Te gast in het gemeentearchief van Ede

Lezing verzorgd door mevr. Lansink en mevr. Smits van het archief van Ede op 28 februari 2008. Henk Bousema doet verslag.

Inleiding

Reeds eerder, en wel op dinsdag 2 oktober 2007, waren we te gast in het gemeentearchief van Ede. Ook nu weer was de ontvangst allerhartelijkst. Aangezien de archivaris, de heer Peter van Beek, uitlandig was werden de honneurs op voortreffelijke wijze waargenomen door twee medewerksters van het archief. Na ontvangst met koffie en cake sprak onze voorzitter, de heer Van Maren, enkele welkomstwoorden en leidde hij de dames in.

Meerdere archieven

Het spits werd afgebeten door Mieke Lansink, die zich voorstelde als vervangster van de archivaris. Zij memoreerde nog even aan de vier B's waar we de vorige keer over hadden gesproken en vertelde daarna een aantal interessante bijzonderheden het archief betreffende. Er worden twee archieven beheerd namelijk: a. het gemeentearchief van Ede en b. de particuliere archieven.

De laatste zijn archieven van scholen, kerken, verenigingen en bedrijven. Als voorbeeld noemde zij het archief van de pianofabriek Rippen. Ook voor het archief van de gemeente Scherpenzeel wordt opslagruimte gereserveerd totdat er duidelijkheid is omtrent de gemeentelijke herindeling. Verder is er samenwerking met de gemeente Barneveld. Die bestaat hieruit dat de heer Peter van Beek ook gemeentearchivaris van Barneveld is. Hij is één dag per week in Barneveld en drie dagen per week in Ede.

Veel collecties

Ede heeft van haar 25.000 exemplaren tellende fotocollectie, dankzij de hulp van zes vrijwilligers, reeds veel op internet gezet. De documentatiecollectie, die bestaat uit krantenknipsels, brochures en oude brieven, is vooral op onderwerp ingericht of op naam. Sinds 2004 zijn vier vrijwilligers hiermee doende. Voorts bezit men de tijdschriften van alle historische verenigingen in de gemeente en men beheert een grote krantencollectie waarvan de oudste kranten inmiddels zijn gescand en op internet te raadplegen.

Nieuwkomers

In de aankondiging van deze lezing was sprake van twee vragen die vooraf waren gesteld.
ad 1. Wat is er te vinden over nieuwkomers en de lokale industrie?

Antwoord: Er zijn slechts een paar oude adresboeken beschikbaar om daaruit nieuwkomers te traceren. Als iemand nog oude telefoonboeken in bezit heeft dan wil het archief graag een exemplaar. Van het bedrijf Enka-Ede is het archief wel aanwezig, evenals het bedrijfsblad 'De Spindop', maar dit alles moet nog worden bewerkt en geïndexeerd.

Buurtboeken

ad 2. wat zijn buurtboeken en wat is hun waarde?

Antwoord: Buurtboeken zijn verslagen van de vergaderingen van de zelfstandige buurtgemeenschappen zoals de Harskamp, Hoekelum, Otterlo etc. Deze buurtgemeenschappen hadden het beheer en toezicht op de gemeenschappelijke gronden, wegen, waterwegen etc. Het buurtbestuur kwam eenmaal per jaar bij elkaar en daarvan werd een verslag gemaakt. De eerste buurtboeken dateren van 1560 en de laatste zijn uit 1850 toen de buurtschappen hun zelfstandigheid moesten opgeven. Het is interessant maar moeilijk toegankelijk materiaal. Gelukkig hebben vier vrijwilligers zich gemeld om deze buurtboeken te transcriberen, in Word over te zetten en vast te leggen op cd-rom. Tegelijkertijd zullen daarbij boekjes met achtergrondinformatie worden uitgegeven. In 2009 hoopt men het werk betreffende de eerste drie buurten te hebben voltooid.

Notariële akten

Een ander, niet minder belangrijk project, is het transcriberen van alle notariële akten vanaf 1811 tot 1915 uit Ede en Lunteren waarbij de akten worden gescand. Het is een hele opgave voor de in 2003 gestarte groep van zes vrijwilligers, maar aangezien er zowel in Ede als in Lunteren vroeger slechts één notaris was, is het werk te overzien. De periodes 1880-1885 en 1910-1915 zijn inmiddels klaar en zullen nog dit jaar op internet komen.

Maak een plan

Na de pauze kreeg Trudi Smits het woord. Zij stelde zich voor als coördinator van de studiezaal en webmaster van het archief. Met behulp van een powerpointpresentatie liet zij ons zien hoe men op de juiste wijze gegevens van het internet kan vergaren voor het genealogisch onderzoek. Dat een dergelijke presentatie nodig was bleek uit haar ervaringen met studiezaalbezoekers. Te vaak komt het voor, zo vertelde zij, dat men om inlichtingen komt vragen zonder daarbij het nodige voorbereidende werk te hebben gedaan, zoals het meebrengen van een trouwboekje of gegevens van ouders en grootouders.

1. maak thuis een goede voorbereiding, ga planmatig te werk en gebruik daarbij de trefwoorden: wie, wat, waar, wanneer, waarom en hoe.

2. zoek alvast thuis gegevens op het world wide web.

3. ga dan op locatie (dus in het archief) de gevonden gegevens controleren.

4. verwerk de informatie.

5. publiceer de resultaten in een boek of in een tijdschrift.

Tenslotte gaf Trudi nog enkele aanwijzingen voor de internetgebruiker. Maak gebruik van een aantal interessante websites zoals de twee zoekmachines google en ilse. Een goede tip was het volgende: Zoek op afbeelding. Trudi tikte op google in de woorden kwartierstaat+smits en klikte daarna op zoeken en daarna op afbeelding. Het resultaat was zeer indrukwekkend, maar helaas in dit geval geen familie. Probeer het maar eens.

Na een rondleiding door het depot mochten we een korte tijd doorbrengen in de studiezaal die van alle moderne apparatuur is voorzien. Een plek om nog eens terug te komen en in alle rust te neuzen in de vele interessante en soms zeldzame bronnen.

Een drankje en een hapje stonden tenslotte gereed en zodoende kunnen wij terugzien op een zeer geslaagde en uitermate goed verzorgde vip-behandeling, waarbij één van de aanwezige heren suggereerde dat het mede de vrouwelijke touch was die deze avond tot een goed voorbereide en aangename bijeenkomst had weten te maken. Waarvan acte.

Wageningse archieven digitaal beschikbaar

Met ingang van 20 september 2007 biedt het Gemeentearchief Wageningen (GAW) onderzoekers en belangstellenden drie nieuwe handige hulpmiddelen. De inventarissen van het oud archief (1335-1815) en het oud-rechterlijk archief (1542-1811) staan vanaf die dag namelijk op de gemeentelijke website. Ook een overzicht van alle 155 archieven die het GAW beheert, is op de site geplaatst. De afgelopen maanden is hard gewerkt aan de herziening van de inventarissen van de twee oudste archieven van de gemeente Wageningen. De voormalige inventarissen dateerden uit de jaren dertig van de vorige eeuw en waren alleen in gedrukte of gestencilde vorm beschikbaar. Alles is nu in de computer gezet en alle stukken en beschrijvingen zijn opnieuw gecontroleerd. Verder zijn de beschrijvingen op verschillende plaatsen aanzienlijk uitgebreid. Zo zijn nu bijvoorbeeld vele persoonsnamen in de inventarissen te vinden, een mooie handreiking voor met name de stamboom-onderzoeker!

Daarnaast is er voor het eerst een volledig overzicht gemaakt van alle 155 grotere en kleinere archieven die bij het Gemeentearchief Wageningen te vinden zijn. Ook dat overzicht staat nu op de gemeentelijke website. Alle drie de documenten zijn als pdf-bestand op de web-site van Wageningen geplaatst. Deze actie is een eerste stap in de gewenste digitalisering van het gemeentearchief. In de toekomst moeten meer inventarissen digitaal worden ontsloten. Momenteel wordt nog onderzocht wat daarvoor de beste en meest haalbare manier is. Voorlopig is alvast met deze stap een eind tegemoet gekomen aan de wensen van veel archiefbezoekers.

De webpagina van het Gemeentearchief Wageningen is te vinden op de website van de gemeente: www.wageningen.nl. Klik daar op de link in het nieuwsbericht over het Gemeentearchief. De url van de webpagina is: <http://www.wageningen.nl/content.jsp?objectid=37571>. Let op: dit adres vervangt het oude webadres van het Gemeentearchief Wageningen! Wie liever toch een inventaris op papier heeft, kan die bestellen bij het Gemeentearchief, e-mail: gemeentearchief@wage-ningen.nl of telefonisch: 0317-492 631. De prijzen zijn: Inventaris Oud Archief: € 7,50 en Inventaris Oud-Rechterlijk Archief: € 4,- . Verzendkosten: € 3,- per bestelling Vermeldt duidelijk uw naam en postadres en welke inventaris(sen) u wilt ontvangen.

Het Garnizoen van Amersfoort door Wim Zevenboom

Veel genealogen komen tot de ontdekking dat één of meerdere voorvaders als militair een huwelijk aangingen in een garnizoensplaats, zoals Amersfoort. Omdat dit ook in mijn kwartierstaat voorkomt – met name bij het huwelijk van Augustinus Zevenboom met Elizabeth van der Lee in maart 1748 – ben ik in het archief te Amersfoort gaan zoeken naar militaire gegevens. Dit zoeken resulteerde zowaar in het vinden van een tweezijdig beschreven velletje papier dat ik aantrof met vermelding van ingekomen compagnieën te Amersfoort. Deze lijst beslaat de periode eind 1737 tot 9 december 1780.

De genoemde legereenheden, die in dienst waren van de Staten-Generaal van de Republiek der Verenigde Nederlanden, werden vermeld met de regimentsnaam en de naam van de compagniescommandant. Voorts de datum waarop de compagnieën in Amersfoort arriveerden of zoals de tekst op het officiële document vermeldt, “zijn ingekomen”. In tijden van onrust of oorlog kwam het voor dat er extra troepen voor een korte periode werden toegevoegd aan het garnizoen. Deze regimenten werden indertijd niet in deze lijst opgenomen. Het Waalse dragonderregiment van Luitenant-Generaal De Mattha, dat in de periode november 1747 / januari 1748 te Amersfoort arriveerde, vertrok in april 1748 richting Maastricht omdat deze vestingstad door een groot Frans leger werd bedreigd. De Oostenrijkse Successieoorlog woedde toen nog in alle hevigheid, met name in het gebied onder de grote rivieren.

Op 4 maart 1748 had het regiment de naam van de nieuwe commandant, generaal Von Trips, gekregen. Beide regimentsnamen komen niet voor op genoemde lijst. Dit dragonder-regiment (bereden infanterie) had deelgenomen aan de verdediging van Bergen op Zoom dat op 16 september 1747 door de Fransen was ingenomen.

Het grootste deel van de verdedigers, waaronder dit regiment, wist tijdig te ontsnappen aan krijgsgevangenschap. Enkele maanden daarna hergroepeerden de tien compagnieën dragonders

zich te Amersfoort onder bevel van de Oostenrijkse generaal Von Trips, die tevens tot opperbevelhebber van de gehele Staatse cavalerie was benoemd.

Wij mogen er niet van uitgaan dat de lijst van ingekomen compagnieën indertijd geheel correct is bijgehouden. Dit kan mede worden aangetoond door de huwelijksvoltrekkingen waarbij het regiment / de compagnie van de bruidegom in de huwelijksinschrijving voor het gerecht of in de kerkelijke trouwboeken werd genoemd.

In het jaar 1750 vond namelijk een aantal huwelijken plaats tussen soldaten uit het Regiment Becker, dat toen – volgens de tekst van de huwelijksinschrijvingen – te Amersfoort in garnizoen lag, en inwonsters van de stad. Ook in het boek “Vredesgarnizoenen” van H. Ringoir staat dit Infanterieregiment (later herdoopt in Regiment Nationalen nr. 16) vermeld vanaf 1749 t/m 1752 met standplaats Utrecht/Amersfoort.

Doordat de militairen meestal enkele jaren in een garnizoensplaats verbleven, lag het voor de hand dat hier huwelijksrelaties uit voortkwamen. Dat het snel kon bewees mijn voorvader die slechts enkele maanden nodig had om tot een huwelijk te komen. Waarschijnlijk was de dreiging van het naderende gevecht om Maastricht de reden van deze huwelijksvoltrekking.

Het reeds genoemde boek ‘Vredesgarnizoenen’ van H. Ringoir geeft een prachtig overzicht van alle garnizoensplaatsen waar een regiment in een bepaalde periode volgens schema ingekwartierd was geweest. Omdat de militairen in vreedstijd hun partner en eventuele kinderen mee mochten nemen naar de nieuwe garnizoensplaats, kan een genealoog aan de hand van dit boek het gezin van zijn voorvader volgen. In tijden van oorlog werd van het schema afgeweken, en bleven de gezinnen van de militairen achter.

Dat het overzicht van Ringoir niet in detail de werkelijkheid weergeeft, blijkt uit het feit dat in 1737 te Utrecht het Regiment Badarides in garnizoen heeft gelegen en Amersfoort niet wordt genoemd, terwijl daar twee compagnieën van dit regiment in garnizoen lagen. Daarom beschouw ik de Amersfoortse gegevens als een waardevolle aanvulling op genoemd standaardwerk (zie ook <http://soldaten-genealogie.nl>).

Het garnizoen van Amersfoort vanaf december 1737 t/m 09-12-1780			Bron: Stadsarchief Amersfoort BNR – 001 (1259) 1300 – 1810. Inv. nr. 1677	
Regimentsnaam	Wapen, Nationaliteit	Compagnies-Commandant, rang	Inschrijvingsdatum	Bijzonderheden, Regimentsnummer
Bedarides Colonel de	infanterie, Staats	Canselaar , kapitein van Reede , kapitein	nov. of begin dec. 1737	Reg. Nationalen nr. 16 per 22-08-1772
Dorth Generaal van	infanterie, Staats	Foeijt , kapitein van Dam , kapitein	16 nov. 1744 16 nov. 1744	Reg. Nationalen nr. 11 per 22-08-1772
Baron v. Brakel Generaal-majoor	infanterie, Staats	Brustus , kapitein	7 juli 1745	Reg. Nationalen nr. 6 per 22-08-1772
Hirzel Generaal	infanterie, Zwitsers	Coller , kapitein	25 juli 1745	Regiment Zwitsers nr. 1 per 20-10-1772
Marjoribanks Colonel	infanterie, Schotten	Gou , kapitein	20 okt. 1745	Reg. Schotten Reg. Nationalen nr. 22 per 22-08-1772
Pretorius Generaal	infanterie, Staats	de Laat , kapitein de Choppis , Majoor van Dijk , kapitein van der Horst , kap. P. de la Conshi , kap.	13 nov. 1745 14 febr. 1746 14 febr. 1746 geen datum 10 nov. 1746	Reg. Nationalen nr. 8 per 22-08-1772
Grave van Ysenburg , Gen.-major	cavalerie, Staats	geen details	16 nov. 1747	Reg. paarden van de Generaal-major Grave van Ysenburg
Donops Generaal-luitenant	onbekend	geen details	17 nov. 1747	onbekend
Cronström Colonel	infanterie, Staats	Cronström kolonel Bredero , kapitein	13 nov. 1750 13 nov. 1750	deel van 2 comp. te voet. Reg. Nationalen de Petit nr. 15 per 22-08-1772
Le Croyé Luit.-generaal	infanterie, Staats	Ruijsch Corn. kolonel d'Averhault , kapitein	27 juni 1756 27 juni 1756	1e Bat. van Lt. Gen. Le Croyé Reg. Nationalen nr. 16 per 22-08-1772

Regimentsnaam	Wapen, Nationaliteit	Compagnies-Commandant	inschrijvingsdatum	Bijzonderheden, Regimentsnummer
Saksen-Hilbourghausen Hertog van	infanterie, Staats	Grave v. Randwijck, kapitein	4 mei 1754	Reg. Nationalen nr. 9 per 22-08-1772
		Baron v. Coeverden, kapitein	4 mei 1754	
		van Wacker, Luitenant-kolonel	4 april 1755	in het Reg. als boven, Reg. Nationalen nr. 9 per 22-08-1772
		van Mijhlberg, kap.	4 april 1755	Reg. Nationalen nr. 9 per 22-08-1772
		Grave de Erbach, kolonel	4 april 1756	
van Eberstein Baron	4 april 1756			
de Maleprade Generaal-majoor	infanterie, Staats	Abbema, majoor	6 april 1761	2e Bat. Reg. van Gen. Major de Maleprade Reg. Nationalen nr. 11 per 22-08-1772
		van Luneschlos, kapitein	6 april 1761	
van Ruysch Colonel	infanterie, Staats	Severijn, kapitein	17 mei 1763	2e Bat. Reg. Nationalen nr. 16 per 22-08-1772
		Jager, kapitein	17 mei 1763	
de Maleprade Luit.-generaal	infanterie, Staats	Baron v. Dam, kap.	21 mei 1766	1e Bat. van Lt. Gen. de Maleprade Reg. Nationalen nr. 11 per 22-08-1772
		Wijborgh, kapitein	21 mei 1766	
Ruysch Generaal-majoor	infanterie, Staats	de Casembroot generaal-majoor	25 mei 1767	Casembroot werd Reg. Comm. op 09-03-1776 Reg. Nationalen nr. 16 per 22-08-1772
		Pau, luitenant-kolonel	25 mei 1767	géén reg. naam - aangenomen zie Casembroot Reg. Nationalen nr. 16 per 22-08-1772
		Wieland, kapitein	25 mei 1767	
de Maleprade Luitenant-generaal	infanterie, Staats	van Bergeijk luitenant-kolonel	2 april 1769	Dit regiment staat in het boek Vredesgarnizoenen genoemd met standplaats Amersfoort in 1769. Reg. Nationalen nr. 11 per 22-08-1772
		Baron van Dam kolonel	2 april 1769	
		Cloek, luitenant-kolonel	2 april 1769	

Regimentsnaam	Wapen, Nationaliteit	Compagnies-Commandant	inschrijvingsdatum	Bijzonderheden, Regimentsnummer
Ruysch Generaal-majoor	infanterie, Staats	compleet bataljon	18 april 1774	2e Batt. Reg. Nationalen nr. 16 per 22-08-1772
Leusden Luit.-generaal	infanterie, Staats	compleet bataljon	7 april 1772	1e Batt. Reg. Nationalen nr. 11 per 22-08-1772
van Münster Generaal-majoor	infanterie, Staats	compleet bataljon	9 dec. 1780	2e Batt. - daarvoor onder "Gödin" Reg. Nationalen nr. 16 per 22-08-1772

Inkwartiering van soldaten en stalling van paarden door Wim Zevenboom

In mijn voorgaande artikel over het garnizoen van Amersfoort maakte ik melding van de intocht te Amersfoort van het Waalse Dragonderregiment De Mattha in de periode november 1747 tot en met januari 1748. Tijdens mijn archiefonderzoek in Amersfoort naar militaire informatie bleek dat van genoemd regiment een aantal inkwartieringslijsten bewaard gebleven was.

Amersfoort telde toentertijd omstreeks 7500 burgers binnen de om-wallings en ongeveer 500 daarbuiten. Het regiment De Mattha bestond uit circa 400 man plus 457 paarden, waarvoor onderdak bij de burgerij moest worden gezocht.

Een kazernerij was blijkbaar uitgesloten wegens gebrek aan kazerneruimte voor een dergelijke grote troepenmacht, die het vaste garnizoen veruit te boven ging.

Op de lijst van burgers die totaal 142 "biljetten" ontvingen, worden tevens de personen genoemd die géén militairen konden opnemen. Genoemde biljetten gaven de bezitters recht op een financiële compensatie voor deze gedwongen huisvesting, die voor velen zeer in-grijpend was en verregaande consequenties had. De lijst van uitgegeven biljetten, tezamen met de lijst van 20 november 1747 waarop 49 inkwartieringsadressen worden vermeld, geeft ons de namen van een aantal Amersfoortse burgers en hun woonadres eind 1747 en soms aanvullende informatie. Voorts trof ik een lijst aan "in wat Stallinge dat de paarden Staan" waarop de stalhouder, zijn adres en het aantal gestalde paarden staan geregistreerd. Een waardevolle aanvulling op bovengenoemde lijsten. Deze lijst maakt tevens duidelijk dat de grootte van de compagnieën onderling aanzienlijk kon verschillen. De oorzaak hiervan kan gelegen hebben aan oorlogsverliezen, afzwaaiers of andere oorzaken zoals desertie. Ook het aantal pakpaarden verschilde per compagnie. De regimentscommandant en de beide bataljonscommandanten hadden dan ook meer pakpaarden dan de rest. Over de personele bezetting van het regiment zijn

bij mijn weten over de periode 1740-1748 in ons Nationale Archief of elders geen lijsten bewaard gebleven.

De gegevens in de "Blaffert van het Huisgeld uit de Resolutieboeken" geven vanaf 2 juni 1755 een beeld van het huizenbestand in Amersfoort en van haar bewoners.

Met deze publicatie is weer een stukje aanvullende informatie op dit gebied beschikbaar gekomen, en hoop ik het belang van een inkwartieringslijst en stallinglijst als informatiebron onder uw aandacht te hebben gebracht.

Omschrijving tot de inkwartiering van de Dragonders van Mattha, gedaan 20 nov. 1747		bron: Stadsarchief Amersfoort BNR 001 - (1254) 1300-1810 inv.nr. 1676	
adres:	hoofdbewoner inkwartierings-adres:	aantal pers.	aanvullende informatie:
Utrechtsestr.	Wed. Peter v. Doeverdon, kamer	2	logeren
	Rute Snorrenhoef	2	sonder beddegoed
	Hendrik Petsson, kamer	1	
	Jan Gabriëlsen, kamer	2	sonder beddegoed
	Jan van 't Hoff	6	ut supra
	Hannes van Kreijesteijn	2	ut supra
Hellestraat	Andries van Baarn	2	ut supra
	Peter Kuijper	2	ut supra
	Jurrien Otters, kamer	2	
	Jan Jansens van Speckhoven	2	
	Barend Lubbertsen	2	sonder bed.
	Jan van Azler	2	sonder bed.
St. Jorisstraat	Nihil		
Hellestraat	Hendk van Gulik, kamer	4	voor 2 't nodige
	Gerri van Wel, kamer	2	soo een matras heeft
	Hannes Hutgens, kamer	1	logeren
	Klaas van Naanen, kamer	2	
	Casper van Bemmel, kamer	2	
	Steven de Groot, wil	2	sonder 't noodige
	Schuijlema, kamer	4	
Spuij	Joost Mulder, kamer	2	
Cingel	Albert Steenbeek, kamer	3	
	Aart van Winterswijk, wil	2	sonder bed.
Spuij	Steven Scheer	2	geen bed.
	Wouter Tintelaar	2	geen bed.
	Ruijtenboek	2	geen bed.
Muurhuysen	Gerritje Van Dieren	4	
	Corn: van Hoppesteijn	2	
	Jan van Lassen	2	geen bed.
Brede Straat	Gijsbert Witsenraade	2	geen bed.
	Fraas van Beek	2	
	Caspar Ten Dijl	2	sonder iets
	Herman Nening	2	geen bed.
L.V. Straat	Hendrik Maret	2	geen bed.
	Jan La Seur	2	geen bed.
	Hendrik Neij	2	geen bed.

adres:	hoofdbewoner inkwartierings-adres:	aantal pers.	aanvullende informatie:
L.V. Straat	Jan Poot	2	geen bed.
	Hendrik Doesburg	6	
	Willem van Renswoude	2	geen bed.
	Ariens van Boelenhoef plaats voor	10	van Borgers.
Nieuweweg	Jac. van den Cudenaller	2	sonder bed.
Pisstraatje	Gerri Verschuur	2	
	Wed. Dirk van de Bank	2	geen bed.
Bloemerdal	Evert van Dijk	2	ut supra
	Peter Camer	2	ut supra
	Sijmen Nieboer	2	ut supra
	Hendrik van de Kolck	2	
	Dirk Bijleveld	2	geen bed.
	Harthoorn	2	geen bed.

Lijst van biljetten uitgegeven 19-12-1747. Deze biljetten zijn uitgegaan 05-12-1747.		bron: Stadsarchief Amersfoort BNR 001 - (1254) 1300-1810 inv. nr. 1676	
naam van bewoner inkwartieringsadres	straatnaam inkwartiering	aantal pers.	aanvullende info
Jan Winterswijk	Vijzelstraat	2	
Jan Gabriëls	Uregeestraat	1	
Claas van Leeuwe	Cingel	1	
Harmen Wessels	Vijssessicaat	1	
Hendrik Brouwer	Crommestraat	1	
Jacobus Van Laar	Uts:	1	
De Wed. Schothorst	Uts:	1	
Bart van den Bergh	Uts:	1	
Sijmen Jansen	Uts:	1	
Lodewijk Vrolijk	Uts:	2	
Kinderen van Bategnee	Uts:	1	
De Wed. van Onk	Uts:	2	
Gerri van Houten	Agier Stadhuys	2	
Cornelis van Gelder	Lavendelstraat	1	
Hannes van Eldert	Appelmarkt	2	
Levi Salomons	Kerkstraatje	1	
Johannes van Donkefuar	op de Kamp	2	
Jan Leenders	op de Kamp	2	
Pieter Coedijk	op de Kamp	2	

naam van bewoner inkwartieringsadres	straatnaam inkwartiering	aantal pers.	aanvullende info
Godart van Bemmel		1	
Harmannus Blankerst	heeft van een ander 2 man en		geen legging van sijn selven
Willem Hendrikse			kan niet
Grietje Ijenderman			kan niet
Johannes van Oort			heeft al
Evert Rookhuysen			heeft 1
Willem Naret			heeft 2
De Wed. Spoor			kan niet
Aart Janssen			kan niet
Goevert Loeff			kan niet
De Wed. Cock			heeft al
Joh. Clout			heeft al
Noeltje Crijnen			kan niet
Reijer ter Burgh			kan niet
Hendk van Emmerik			heeft gehad
Pieter Coedijk	1 man bij Wilhelmus Coedijk buiten Camppoort		
Gerri van der Meulen			kan niet
Trintje Daniels			kan niet
Jan Geuritse v. der Linden			kan niet
Jan van Grootswede			heeft al
Arnold. Heijman			heeft al
Gerrit van Det			kan niet
Gerrit Keijser			kan niet
Stijntje Andriessen			kan niet
Helmus van de Cortenajp			heeft al
Grietje Werts			kan niet
Wijnaud van Hasel			heeft al
Harman Hendrikse			kan niet
Assuerus Bosboom			kan niet
Gerrit van Duyt			heeft 2
	Boldersstraat		
Herman Meijer			kan niet
Claas Jagtenbergh			kan niet
Petermel Volderman			kan niet
Fraas van Sandvoort			kan niet
Pieter Clae	Lange Straat	1	
Wouter de Bruijn	int Kerkstraatje	2	
Wouter Wijlaad	op Havik	1	

naam van bewoner inkwartieringsadres	straatnaam inkwartiering	aantal pers.	aanvullende info
Jacob van Ek	op Havik	1	
Jan Bos	op Langestraat	0	naam was doorgehaald
Helmig van Denverden		1	
Jan Venendaal	Lange Straat	1	nogh 1
Rutger van Birkhoven	Lange Staet	1	
Willem van der Lee		1	nogh 1
Cornelis Aalten	Lange Straat	1	nogh 1
Magdalena Both	Langestraat	0	naam was doorgehaald
Jan Boen	op Cingel	2	bij de Hellebrug
Adam Cuijsteen	Hellestraat	1	naam was toegevoegd
De Wed. van Raalt	Nieuwestraat	1	
Fransis Sollema	Valkestraat	1	nogh 1
Pieter Burjs	Valkestraat	1	naam was toegevoegd
Jan Spoor	in 't Geuigt	1	nogh 1
Aart Pennis	Nieuwestraat	2	4 paarden toegevoegd
Juffr. Scheerder	Nieuwestraat	1	nogh 1
Andries Coops	Nieuwestraat	1	
Andries van Berne	Binnepoort	1	nogh 1
Rut van Koele		1	naam was toegevoegd
Al Hoven			naam was toegevoegd
Jan van de Freck		1	nogh 1
Aart van I Gijn	Langestraat	1	nogh 1
Steven van den Bogaart		1	nogh 1
De Wed. van Houten		1	nogh 1
Willem Clerk	Langegragt	1	nogh 1
Wed. Bijjsteen	Helle Straat	1	naam was toegevoegd
Antoni Leer	Langegragt	1	nogh 1
Gijsbert van Dasselaar		1	nogh 1
Casper den Dijl	bij 't L v ... (?)	1	naam was toegevoegd
Pieter Krieker		1	nogh 1
Arnoldus van Schendel		0	was doorgehaald
Bart van den Brink	s' Vrouwstraat	1	nogh 1
Jan Smaal		1	nogh 1
Johannes van Seunen		1	nogh 1
Willem Iebes	over 't Slekkenijs		naam werd doorgehaald
Joris Steinfoort	Valkestraat		naam werd doorgehaald
Hugenover W. Craamer			naam werd doorgehaald
Jan Schouten	Langegragt	1	

naam van bewoner in- kwartieringsadres	straatnaam in- kwartiering	aantal pers.	aanvullende info
Jan Frans Theunissen / Moesman	op Cingel	1	Fransen werd gewijzigd in Jan Theunissen / Moesman
Jan Dashorst	Muurhuizen	1	
Dese billetten sijn vlijt gegaven den 5 december 1747			
Hendrik Kamp	Herestraatje	1	
Jannetje Kijzers	Coningstraat	1	
Claas Miskes	Agterdekamp	4	
Evert Roelen	Koningstraat	1	
Vrouw Bruweers	Koningstraat	1	
Barent Aertsen	Koningstraat	1	
Mannes Gosense	Koningstraat	1	
Willem Geursonse	Cingel	1	
Herman Spijker	Langestraat	1	nogh 1
Nagel	Slijkstraat	1	de kleermaker
Hendrik van Balen	Slijkstraat	1	
De Wed. Geenhuizen	Slijkstraat	2	
David Moesman	Slijkstraat	1	
Wulphert	hujs Slijkstraat	1	
Jan Berentse Loef	Langestraat	1	
Alexander Jacobs	Langestraat	1	
Antoni Pijpers	Langestraat	1	
Hendrik Tijmense		1	
Levi Hijmans		1	
Johannes Cotenberg		1	bijgeschreven: nijtgegeve
Hojmen Craijff		1	
De Wed. Cilia Greete		1	
Hendk van der Glindt		1	
Steven Greve		2	besteeden - toegevoegd
De Wed. Bogaerjen		1	heeft - toegevoegd
Jan Havenman		2	besteeden - toegevoegd
Hendrik Egdon		1	besteeden - toegevoegd
Jan Hillebrands		1	heeft - toegevoegd
Jannetje Gort		1	besteeden - toegevoegd
De Wed. Italiaander		1	besteeden - toegevoegd
De Wed. Botterhefs		1	besteeden - toegevoegd
Wouterus van Hameravelt		1	besteeden - toegevoegd
Michiel van Ark		1	besteeden - toegevoegd
Walphart van der Manth		1	besteeden - toegevoegd
Bjart van den Toll		1	besteeden - toegevoegd

naam van bewoner in- kwartieringsadres	straatnaam in- kwartiering	aantal pers.	aanvullende info
Nicolaas van Ling		2	besteeden - toegevoegd
De kinderen van Math. Schepder		1	besteeden - toegevoegd
Zeger Vlug	op Cingel	1	besteeden - toegevoegd
Gerrit Slikom	op Havig	1	
Rijk Geritse	Krummesstraat	2	besteeden - toegevoegd
Jacob van Gelder		1	besteeden - toegevoegd
Anthony Lambrechts	Kleine Coppel	1	besteeden - toegevoegd
Willem Hol		1	Scheepstimmerman
Willem de Wijs	op Dea Hoff	2	
Bros. Methorst	op Cingel	2	besteeden - toegevoegd
Dominicus Hangst	op de Camp	2	besteeden - toegevoegd
Rijk de Wijs		1	besteeden - toegevoegd
Gerrit van Diepen	Korte St. Janstr.	1	

Lijst van het Regiment Dragoniers van sijn Exellentie de Heer Generaal Baron De Trips in wat Stallinge dat de paarde staan en wanneer deselve daar in gekomen sijn. Actum Amersfoort den 27 Maart 1748

Bron: Stadsarchief Amersfoort, vanaf Inventarisnr. 1641 Stadsarch. behalve nr. 1, BNR 0001.1 blad. 82 - 11.3

datum	aantal paarden	naam van de stal- houder	toevoegingen / adres van stalhouder
Compagnie van Sijn Exellentie Generaal Baron de Trips			
07-12-1747	58		De Weeshujs Schuur
Compagnie van de Heer Generaal Majoor Hoijet			
28-11-1747	7	Munis Kost	de Koningstraat
24-02-1748	7	Munis Kost	idem
08-03-1748	3	Munis Kost	idem
24-02-1748	6	Gijsbert van Baarsteke	Agter de Camp
24-02-1748	11	Baart Koedijk	op de Kamp
08-03-1748	5	Baart Koedijk	op de Kamp
24-02-1748	2	Claas van Leeuwe	op Singel
24-02-1748	2	Jan van Vers	in de Crommestraat
Compagnie van de Luitenant Colonel Vrijenes			
15-01-1748	24	Keesling	sijn geacordeert voor hooij, strooij en stallinge bij Kees-ling buiten de Uijtegte poort
Compagnie Majoor Dosimons (d'Osimont)			
08-12-1747	7	Hendrick Spons	Den 23 dec. dese paarden op de Kamp

datum	aantal paarden	naam van de stalhouder	toevoegingen / adres van stalhouder
06-12-1747	7	Johannes van Kempen	uitgegaan en gekomen bij in- de Koningstraat
06-12-1747	3	Aart Venus	Willem Rosie met nog 2 in de Nieuwstr.
23-12-1747	19	Willem Rosie	daarbij samen 19 paarden
05-03-1748	6	Willem Rosie	nog 6 paarden daarbij gekomen, tot dato deser samen 25
05-03-1748	12	Johannes van Kempen	12 paarden tot dato deser
05-03-1748	5	Andries van Baren	tot dato deser
Compagnie Colonel Grave Van Hompesch			
10-01-1748	4	Christiaan van Appel	32 paarden gekomen, en
10-01-1748	6	Wed. Overkamp	
10-01-1748	5	Andries van Baren	tot dato deser, Hellestraat
10-01-1748	5	Van Cempen	Hellestraat
10-01-1748	5	Van Larden	Hellestraat
10-01-1748	7	Van Kempen	Koningstraat
15-03-1748	7	Heivelt	St. Jorissstraat
Compagnie Majoor Hoijes			
15-01-1748	33	Willem Berger	tot dato deser de Koninckstraat
Compagnie Capiteijn Baron Van Wassenaar			
28-11-1747	24	Jan Puet	in de Bolderstraat
28-11-1747	39	Jan Wormland	bij de Lombaart
Compagnie Capiteijn de Visscher			
28-11-1747	30	in De Pot Schuur	
07-2-1747	29	Van Voskuilj	5 paarden uitgegaan van Voskuilj, en geko- men aan de Camppoort
14-2-1747	5	Reijnier Bil	bij Reijnier Bil en aan de Camppoort
12-03-1748	6		gekomen bij Claus Mijris, aan de Keuningspoort
16-03-1748	4		uit De Pot Schuur gegaan, bij Hermen Crane aan de Camp- poort
Compagnie Capiteijn Schouten			
28-11-1747	34	in de Weeshujs Schuur	tot dato deser
Compagnie Capiteijn de Stocken			
28-11-1747	52	in De Pot Schuur tot dato deser	
06-03-1748	10	bij Heijveldt	in de St. Jorissstraat
Van dese vijf Compagnies present paarden -- 251			
Van den andere kant ----- 206 [let op: foutieve telling = 457 in 't geheel van de 10 Compagnies paarden -- 456 paarden]			

Uit de Werkgroep Notariële Aktes door Anje G. Bousema-Valkema

Verzorging van de blinde weduwe
Notaris Johan van Ingen AT002a001,
folio 68, dd 29-10-1608, testament.

Anna Rijckens weduwe van Jan Dircxzn van Wageningen borgerse te Amersfoort herroept alle eerdere gemaakte testaments of disposities, zij zijn van nul of generlei waarde. Getuigen Frans Andrieszn, Elbert Janszn Goris, Jacob Theuszn, Lourens Jacobs, smith, Furbricq Cocq, Theus Jacobs (tekent Matheus) en Wouter Aertszn.

Anna Rijckens wed. van Jan Dircxzn van Wageningen is lange tijd bij Henrick Henricks van Hardensteden en Anthonia Rijcx zijn huysvrouw met cost en drank besorcht. Dit echtpaar is daarvan ten dele niet gecontenteerd en daar Anna Rijckens, wesende een impotente blinde vrouwe niet langer gelegen was alleen te wonen en haar middelen ook zo verre niet strekken om haarzelf te onderhouden in coste en drank, clederen, so is het dat Henrick Henricks van Hardensteden en Anthonia Rijcx bij desen voor haar en haar erven, Anna Rijcx aangenomen hebben in kost en drank haar leven lang, tot tevredenheid van Anna haar een slaapplaats te laten hebben in 't camerke in de plaats achter hun huis genaamd "dwitte swaen", belovende mede haar te zullen bewassen en na haar overlijden haar op hun kosten te begraven. Haar gecoren voogt Elbert Janszn Goris geeft ter betaling hiertoe aan Henrick Henricks van Hardensteden en zijn vrouw al haar goederen, zowel roerende als onroerende, renten, actien, gelt, goud, zilver, cleding, linnen enz. zoals Anna Rijckens met de dood zal achterlaten. Anna zal alleen de lijftocht van haar bezit behouden om met de rente vandien zich te onderhouden in cleding, linnen en wollen. Daartoe verbinden de getuigen hun persoon en goederen. Was getekend door dezelfde getuigen als voorgaande herroepen testament, uitgezonderd Wouter Aerts en toegevoegd Henrick Henricksen van Hardensteden

Onterving van geschaakte dochter
Idem, folio 240v-243 d.d. 25-11-1612.

Johan van Wijnbergen en Wijchemoet Casijns echtelieden, borgers en inwoners van Amersfoort, zij herroepen die gifte uit zake des doods die zij t.b.v. elkaar gedaan hebben voor notaris Rijck van Mullenborch op 03-09-1597, idem de dispositie d.d. 25-09-1607 voor notaris Joh.van Ingen en een dispositie door Johan van Wijnbergen gemaakt te Emmerick t.b.v. de Nootdrufstigen en de lijftocht bij hen gemaakt voor Mr. Reijnier van Wenckum en Peter van Davelaer als geërfden in Veluwe op 28-05-1599, willende dat deze allen crachteloos zullen zijn, welverstaende dat zij uit kracht van de lijftocht d.d. 28-05-1599 de langstlevende van hen die lijftocht zal genieten volgens lijftochtsrecht en verder niet. Annulerende te dien einde alle die verdere besprekende clausules en restricties daarin gestelt. Zij disponeren elkaar opnieuw de lijftocht van alzulke goederen, heerlijke, deelbare, roerende, onroerende, actien, crediten etc, geene uitgezonderd, die zij met de dood achterlaten zullen om bij de langstlevende tot lester dood toe gebruikt te worden.

Johan van Wijnbergen vermaakt bij dezen aan zijn kinderen bij Wijchemoet verweckt, te weten Jan, Casijn, Aernt en Willemtgen van Wijnbergen en de kinderen die hij nog bij haar zal verwekken, bij gelijke en egale portie, zonder dat de oudste voor de jongste of soon voor dochter enig voordeel zal genieten al zijn bezittingen (hiervoor genoemd) en institueert hen daarmede tot zijn universele erfgenamen. Als een van deze kinderen komt te overlijden zonder geboorte van echte bedde dan vererft het op de anderen, als alle kinderen overlijden zonder echte geboorte dan zullen zijn bezittingen vererven op zijn naasten in de bloede, uitgezonderd Elisabeth, zijn vóór-dochter, hij wil niet dat zij dit zal erven, om redenen nader verhaalt. Alsoo Elisabeth hem zeer ongehoorzaam was geweest bewilligt en beleydt heeft in de ontschakinge en ontvoeringe bij Corst Haverman, ruyter met haar persoon uit Amersfoort jegens zijn comparants en andere harer vrienden wille gedaen, met welcke sij alsnoch in onere blijvende en converserende is niettegenstaende hij comparant alle mogelicke middelen hadde voorgewent om Haverman tot restitutie van Elisabeth te constringeren en zijn dochter van Haverman te revoceren en weder tot haar vrienden trecken. Zo heeft hij Elisabeth zijn dochter uit kracht van de ordinantie van de stad Amersfoort en van het Edict van Arnolt Hartoge van Gelre van date des donderdachts nae Beloocken Paschen 1436, dewelke in godtlicke, natuurlicke en oude rechten sijn geëxheredeert en onterft. Onterfende haar mitsdesen van alle zijn

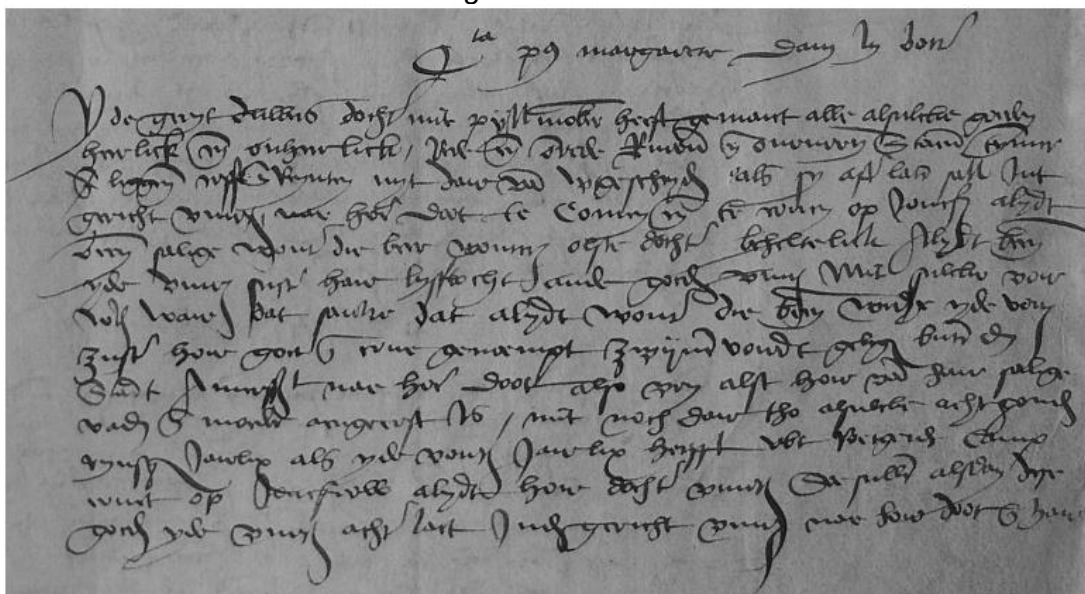
bovengeschreven goederen van wat nature of waer die gelegen zijn, dan alsoo hij comparant verhoopt dat zij haar conscientie en welvaren noch zal bedenken, 't voors. oneerlijke geselschap verlaten en weder tot hem comparant of haar vrienden keeren. Soo wil hij dat zijn erfgenamen Elisabeth soo wanneer sij Corst Haverman zal hebben verlaten en haar weer bij haar vrinden hebben begeben, zal blijven en haar na 't advies van deselve dragen en eerder of langer niet, jaarlijks zullen uitreiken en betalen een losrente van 1000 gld. hoofdsoms van 20 st. 't stuck waarvan zij de hoofsom niet zal mogen genieten dan bij wettelicke noot nadat zij Haverman verlaten en 10 jaren bij haar vrinden en nae derselve advies geleefd zal hebben, welcke hoofsom indien zij compt te overlijden, geboorte in de echte staat bij anderen als Haverman verwekt nalatende op deselve sall erven. Maar indien zij zodanige kinderen niet nalaat dan zullen zijn erfgenamen ontslagen zijn om de hoofsom en de jaarlijkse renten te betalen. Zij secluderen de weeskamer deser stad. Gedaan ter woonplaatse van de comparanten. Getuigen Jkhr. Wijnant van Gulich, Freederick Geerlofszn en Brant Henricxzn.

Vermoorde jongeman door de varkens aangevreten.

Idem, folio 245-245V d.d.08-12-1612. Adam Jonge (tekent Young) en Jan Dou beide couragiers onder Corporaal zijner Pr. Excellentie tegenwoordig alhier in garnisoen liggende en verklaarden ten verzoeke van Richard Goudelocx, luitenant onder de Compagnie van Capitein Martyn hen noch wel kennelijk te zijn dat omtrent 18 jaar geleden zij deposanten neffens die van de Compagnie van Cornet Edmond onder dwelcke zij deposanten mede liggende waren, geweest zijn tot Suelinge in Soest gebuyrte en gezien dat enig jongman genaamt Robert Vleck gegaen is in zekere huize binnen de voors. dorpe om vuyre te halen en dat zij deposanten benomen hebben een klein half ure daerna, dat deselve Robert in de koeyestal van hetzelfde huis vermoort lach alwaer hem die verckens voorts vernielt hadden, en dat de scholte van deselve dorpe denzelfde dag nog gekomen is in presentie van hen deposanten weege den huysman en eygenaer van de voors. huysse om mette Luitenant Goudelocx, producent alsdoen Corporael, als naaste bloedeverwant van de voors. Robert Vleck te accorderen, 't welck door 't oprecken des nachts daaraen verbeth... is geworden. Zij willen dit, indien verzocht, te allen tijde met de eed gestant doen. Getuigen Thomas Clercq en Jan Macker.

Uit de Werkgroep Transportaktes door Anton van Nostrum

Als een verlate paaspuzzel wil ik u deze keer confronteren met een lastig testament uit 1540. Het heeft alle eigenschappen van een cryptogram: onduidelijk taalgebruik, moeilijke voorwaarden wat betreft de vererving en verwarrende verwantschappen. Om het u gemakkelijk te maken volgt eerst een foto van een deel van de originele tekst, daarna de transcriptie ervan en tenslotte de samenvatting. Het laatste stukje van de puzzel moet daarmee ingevuld kunnen worden, namelijk: Hoe zit het met de familieverhoudingen?

Stadsgerecht Amersfoort, inv.nr. 436-03-folio 8 recto

quarta post Margarete

[woensdag na Sint Margriet, 14-07-1540]

[schepenen:] Dam, Ly(enler), Botter

Yde, Geryt Duwers dochter mit Pijll momber heeft gemaict alle alsulcke goeden heerlick ende onheerlick, rede ende onrede, rurende ende onrurende, staende tymmer, lig-gende erff ende reynten nyt dairvan wtgescheyden als sij afterlaten sall int gericht vuirs. nae hoire doet te comen ende te erven op Joncfrou Alijdt Beeren, salige Wouter die Beer Woutersoen olste dochter, beheltelick Alijdt Beeren Yde vuirs. suster hair lijfftocht an de goeden vuirs.

Mit sulcke voirweerde wair dat saicke dat Alijdt, Wouter die Beeren weduwe, Yde vuirs. zuster hoir goet ende erve genoempt Zwijnenvoirdt, gelegen buten der Stadt Amersfoirt, nae hoire doot also vrij alst hoir van hair salige vader ende moeder aen-geërft is, mit noch dair tho alsulcke acht hondert rijns gulden jaerlix als Yde vuirs. jairlix heyft wt Roetgers Camp, ervet op joncfrou Alijdt hoir dochter vuirs. Soe sul-len alsdan dye goeden Yde vurs. achterlaet in den gericht vuirs. nae hoir doot ende hair zusterdoot

comen ende erven op hair dre susterkynder al gelijk. Voirt mit voirwerden dat wairt bij also dat joncfrou Margryt ende joncfrou Anna, salige Wouter die Beeren twe dochteren, joncfrou Alijdt vuirs. twe susteren tot eniger tijt hoir enige moyenisse ofte scade deden dat sij mit recht off sonder recht aen dat erff ende goet genoempt Groet Scerpenseel also dat sij hair an gerechticheyt vermaten twesen. Ende also dat in den lande van Gelre gelegen is ofte an enige andere heerlicke goeden salige Wouter die Beer jonc-frou Alijdt after gelaten heeft, dat sij in wat gericht die gelegen mogen wesen, soe sullen Yde vuirs. goeden sij afterlaet altijd comen ende erven nae hoire doot ende hair suster doot op joncfrou Alijdt hoir nicht vuirs. alleen, ende dair sullen alsdan jonc-frou Margryt ende Anna vuirs. of onterft wesen. Ende wairt saicke dat joncfrou Alijdt Beeren vuirs. van hoir moeder dese goeden als vuirs. toe erfenis ontfengen ende jonc-frou Margryt ende joncfrou Anna Beeren vuirs. hoir suster joncfrou Alijdt vuirs. gheen moyenisse ende deden an die goeden van hoir salige vader hair angedomen, mits noch dairtoe dat goet tot Zwijnenvoirdt ende die acht hondert rijns gulden jaerlix renten ende mede die goeden van hair moye Yde vuirs. genoten na luden der maick vuirs. Ende alsdan enich van hem drien vuirs. oflivich worden sonder echte geboert achterlatende dat alsdan den enen op den anderen erven sullen all gelijk. Ende dese maick altijd te vermeren ende te verminderen alst hoir gelyefft ende den brief in hoiren handen.

Samenvatting:

Yde, Geryt Duwers dochter heeft gemaakt dat al haar goederen die zij na haar dood zal achterlaten, zullen vererven op jonkvrouw Alijdt Beeren, de oudste dochter van wijlen Wouter die Beer Woutersoen. Alijdt Beeren, Ydes zuster, behoudt haar lijfftocht uit genoemde goederen. Met de voorwaarde dat Alijdt, Wouter die Beeren weduwe, Ydes zuster, haar goed en erf genoemd Zwijnenvoirdt gelegen buiten de Stad Amersfoort, dat zij vrij van lasten van haar ouders geërft heeft, met 800 rijns gulden die Yde jaarlijks ontvangt uit Roetgerden Camp, na haar dood zal nalaten aan haar dochter jonkvrouw Alijdt. Zo zullen dan de goederen die Yde achterlaat na haar dood en haar zusters dood vererven op haar drie zusterkinderen. Voorts met de voorwaarde dat als Margryt en Anna, de twee dochters van wijlen Wouter die Beeren, en de twee zusters van jonkvrouw Alijdt, het goed genoemd Groot Scherpenseel enige overlast of schade berokkende, dat Ida zich dan zal beroepen op haar rechten.

En omdat de goederen in Gelre gelegen zijn – en ook enige andere heerlijke goederen die wijlen Wouter die Beer haar nagelaten heeft waar die goederen ook gelegen mochten zijn – zullen de goederen die Yde na haar dood en haar zusters dood achterlaat, altijd en alleen op haar nicht jonkvrouw Alijdt vererven, en de jonkvrouwen Margryt en Anna zullen dan onterft zijn.

En als jonkvrouw Alijdt Beeren dan deze goederen van haar moeder als erfenis ontvangen heeft en jonkvrouw Margryt en jonkvrouw Anna Beeren hun zuster Alijdt geen overlast berokkenden, (op de goederen van hun overleden vader die haar aangekomen zijn samen met het goed Zwijnenvoirdt, met 800 rijns gulden rente en ook met de goederen van haar moeie Yde, volgens testament verkregen,) als dan één van hen drieën sterft zonder echtelijke geboorte na te laten, dat dan de een van de ander zal erven, als gelijkgerechtigden. En Yde kan dit testament altijd wijzigen naar believen. En de akte is hun ter hande gesteld.

Bericht van onze webmaster door Jan Roggenkamp

In de door de webmaster van de NGV op de centrale site geplaatste nieuwsbrief staat onder de kop "Overgang naar de nieuwe website" het volgende:

"Rol van de regionale en functionele afdelingen.

Zowel de regionale als de functionele afdelingen zijn onderdelen van de NGV als geheel. Natuurlijk is dit – in ieder geval bij de leden – bekend en wordt ook regelmatig het NGV-logo getoond op de afdelingswebsites. Helaas verschillen deze websites zowel in kwaliteit als in verschijningsvorm. We beseffen dat deze sites vaak met veel inspanning en enthousiasme door vrijwilligers zijn gemaakt, in een omgeving die geen regels hiervoor heeft gegeven. We realiseren ons dat, maar zien tegelijkertijd de noodzaak van een beter georganiseerde webstructuur. We vragen de afdelingen dan ook om de afdelingswebsites te standaardiseren naar de 'look & feel' van de centrale NGV-website".

Naar aanleiding van bovengenoemd verzoek, heb ik onze site zoveel mogelijk aangepast aan de verschijningsvorm van de NGV-site. Omdat de kop van de hoofdsite al voldoende kleur bevat, heb ik de grijze achtergrondkleur en andere kleuroepassingen op de diverse sites dan ook zoveel mogelijk achterwege gelaten. Deze komen immers ook niet voor op de pagina's van de NGV-site. Mocht u nog op- of aanmerkingen of suggesties hebben dan hoor ik die graag.

De bibliotheekcatalogus van Archief Eemland is online

Het heeft lang geduurd, maar nu is het eindelijk zover: de bibliotheekcatalogus van Archief Eemland is online! De catalogus was tot voor kort slechts raadpleegbaar in de studiezaal en via het intranet van de gemeente Amersfoort, maar is nu ook via internet beschikbaar. U kunt nu dus thuis op uw gemak zoeken naar de boeken die u bij Archief Eemland wilt inzien!

Bent u geïnteresseerd in een bepaald lokaal of historisch onderwerp? Bent u zich aan het voorbereiden op onderzoek in archieven? Raadpleeg de Introductie van de bibliotheekcatalogus van Archief Eemland. Goed archiefonderzoek begint immers met literatuuronderzoek! De catalogus bevat beschrijvingen van alle boeken, tijdschriften en ander bi-bliotheekmateriaal. Bovendien zijn veel artikelen uit boeken en periodieken over de regio Eemland apart in de catalogus opgenomen.

Voor handige tips en uitleg over het zoeken klikt u op de toelichtingen rechts bovenaan op de pagina. Er is een algemene toelichting en er zijn toelichtingen per zoekscherm.

U kunt zoeken op auteur, titel of trefwoord of een combinatie van termen (geavanceerd zoeken). Na het intikken van de zoekterm verschijnt een resultatenlijst. U kunt desgewenst enkele publicaties uit de lijst selecteren; deze worden dan in verkorte lijstvorm gepresenteerd. Hiervoor vinkt u de door u gekozen publicaties in de witte vierkantjes aan en klikt u op de knop 'In ISBD' (International Standard Bibliographic Description). Wanneer u alle publicaties uit de lijst wilt selecteren, gebruikt u de knop 'Selecteer alles' en daarna de knop 'In ISBD'. Deze lijsten kunt u via de knop 'E-mail citaties' per e-mail versturen.

Een middeleeuws kladblaadje door Willem van Maren

Renswoude is de kleinste gemeente in onze regio. Hoewel de geschiedenis van deze gemeente heel ver teruggaat zijn er bijna geen archivalia bewaard gebleven uit eerdere tijden dan de zeventiende eeuw.

In de Middeleeuwen stonden er in de gemeente Renswoude zo'n 25 boerderijen en een kasteel. Er waren waarschijnlijk nog geen tien Renswoudenaren die konden schrijven. Veel zullen ze niet op papier hebben gezet. Van het weinige dat toen in Renswoude is op-geschreven is in de loop van vele eeuwen het meeste verbrand, door de muizen opgegeten of op andere wijze verdwenen. Daardoor valt er over de oudste geschiedenis van deze gemeente niet veel te vertellen. Groot was mijn verrassing toen ik enkele jaren geleden in het Utrechts Archief een eeuwenoud

papiertje vond dat helemaal niet bedoeld was om bewaard te blijven. Het papiertje is niet groter dan een boodschappenbriefje of een kassabon en het bevat alleen maar negen namen. Het is een kladblaadje en het ligt los in een dik, handgeschreven boek over belastinginkomsten in de oostelijke helft van de provincie Utrecht. Het is een van de oudste stukken die van Renswoude bewaard zijn gebleven.

Het blaadje heeft geen jaartal, maar zal omstreeks 1470 geschreven zijn. Het is duidelijk dat het over Renswoude gaat, ook al wordt die naam niet genoemd. We lezen de namen van een aantal belastingplichtigen of van de boerderijen waarover belasting betaald moest worden. Het betreft grondbelasting en die was toen veel belangrijker dan de tegenwoordige OZB. Meestal werd de helft of tweederde van de aanslag betaald door de grondeigenaar en de rest door de pachter of huurder. Wat staat er op het papiertje? Kunnen we de negen namen op het kladblaadje nog thuisbrengen?

Item gerijt van zulen (idem Gerrit van Zuylen)

Gerrit van Zuylen heeft in 1478 de boerderij De Hope overgenomen van zijn broer Steven van Zuylen. Al eerder had Gerrit nog een andere boerderij in bezit. De aantekening op het papiertje betreft waarschijnlijk deze andere boerderij, waarvan de naam onbekend is.

Item ravenhorst (idem Ravenhorst)

De boerderij Ravenhorst was in bezit bij de familie Van Scherpenzeel.

zartrosen (Kartuizers)

De Kartuizers waren een kloosterorde die zetelde in het klooster Nieuwlicht nabij Utrecht. De Kartuizers hebben in 1478 Emmikhuizen volledig in eigendom gekregen, maar al veel eerder hadden ze hiervan een deel in bezit.

Item andryes vande hoeve (idem Andries van den Hoeve)

Het is niet bekend welke boerderij het eigendom was van Andries.

Item dirc bor (idem Dirk Bor)

Dirk Bor was sinds 1466 eigenaar van de boerderij Wittenoord.

Item willam van dalen (idem Willem van Dalen)

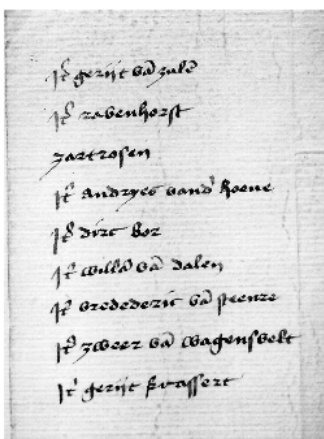
Willem van Dalen had Klein Wagensveld in eigendom.

Item vredegeric van steenre (idem Frederik van Steenre)

De Van Steenre's waren Utrechtse burgers en Frederik is eigenaar van de boerderij Enge-laar geweest. Hij was in 1470 al overleden. Toen het papiertje werd geschreven was zijn vrouw Johanna eigenares. Het echtpaar had tenminste twee dochters.

Item zweer van wagensvelt (idem Zweder van Wagensveld), Zweder had Groot Wagensveld in bezit.

Item gerijt krassert (idem Gerrit Krassert), Gerrit was eigenaar van de Renswouder Meent.

Waarvoor is dit kladblaadje gemaakt? Er woonden in Renswoude veel meer belasting-plichtigen dan de negen die genoemd worden.

Hadden deze negen hun belasting nog niet betaald of juist wel? Dat moest toen allemaal in het belastingregister worden opgeschreven, maar daar is het niet terug te vinden.

We zullen het wel nooit meer te weten komen. We schrijven op onze boodschappenlijstjes toch ook niet wat de bedoeling ervan is?

Kunt u zich voorstellen dat uw kladbriefjes meer dan vijf eeuwen bewaard zullen blijven?

Bron: Het Utrechts Archief, Archief Landsheerlijke Tijd, inv. nr. 346.

Trefwoordenlijst Genealogie 2008

Onlangs is de vierde editie van de "Trefwoordenlijst Genealogie (2008)" gereed gekomen. De Trefwoordenlijst bevat nu circa 20.000 trefwoorden en begrippen, voorkomend in de DTB-boeken, gerechts-, notaris- en gemeentenacten en andere genealogische en heemkundige bronnen. De trefwoordenlijst is ter inzage en gratis te downloaden op de website <http://www.dumont-andre.nl>. Door de omvang (581 bladzijden op A5-formaat) is het niet meer mogelijk de trefwoordenlijst in boekvorm te bestellen. Wel is er de mogelijkheid om de Trefwoordenlijst, in pdf-formaat alsook in WORD, te bestellen op cd-rom. Zie de aanwijzing op de website.

Werken met het programma Aldfaer

Verslag van de lezing 'Werken met het genealogieprogramma Aldfaer' op 12 maart 2008 gehouden door de heer Cor van Rooij. Henk Bousema doet verslag.

Op deze woensdagavond kwamen ze in grote getale de zaal binnen, de heren en soms dames, gewapend met hun laptops. Gelukkig hadden de organisatoren gezorgd voor voldoende aansluitpunten voor hun machines en kon men aan de slag. Toen er werkelijk geen plekje meer vrij was, opende de voorzitter deze avond en heette allen hartelijk welkom. De spreker had twee leden van de HCC-club als secondanten meegenomen. Dus men was goed voorbereid. Allereerst legde Cor van Rooij uit wat het programma Aldfaer is en hoe het tot stand was gekomen. Op een groot scherm liet hij zien welke mogelijkheden er met het programma te realiseren zijn.

Na de pauze werd ieder verzocht in de startblokken te gaan staan en met behulp van de secondanten voerden allen de eerste persoon in het bestand in. In dit geval werd de naam van Cornelis van Rooij ingevoerd om als voorbeeld te dienen. Een van de secondanten liep door de zaal om assistentie te verlenen wanneer men het spoor bijster dreigde te raken. Het liep allemaal op rolletjes zodat velen nu zonder schroom en angst hun gegevens thuis durven invoeren. Een van de belangrijkste knoppen van dit programma is de knop HELP. Velen, aldus Cor van Rooij, maken nog te weinig gebruik van dit hulpmiddel en dat juist veel frustratie kan voorkomen. Hij vertelde nog dat de nieuwste versie 4, die in december 2007 zou uitkomen, nog steeds in de testfase verkeert. We moeten nog enkele maanden geduld hebben. Mocht u ondanks deze oefeningen nog in de problemen komen dan is het aan te raden eens op de computermiddag te komen die regelmatig wordt gehouden en waar behalve vertegenwoordigers van het programma Aldfaer, ook voorlichters van andere genealogieprogramma's aanwezig zijn om u te helpen. Aan het einde van de avond werd aan iedereen een evaluatieformulier uitgereikt waarop men zijn bevindingen over deze avond kon invullen aan de hand van dertien vragen. Daarnaast kreeg ieder een zogenaamde Quick Reference Kaart Aldfaer 3.5.3. Hierop staan aanwijzingen welke toetsen men moet gebruiken om tot het gewenste resultaat te komen zodat men thuis snel aan de slag kan. Een heel plezierig hulpmiddel om bij de hand te hebben. Het was dan ook uit aller naam dat de voorzitter aan het eind van de avond de spreker en zijn secondanten hartelijk bedankte voor hun inzet.

Opsporing verzocht

(Overgenomen uit Hollands Noorderkwartier, december 2007)

Op 15 november 1821 werd het volgende opsporingsbericht uitgevaardigd door de Procureur-Generaal bij het Hoog Geregts-hof te 's-Gravenhage aan de respectieve Heeren Procureurs-Crimineel, Officieren van Justitie, Directeuren en Kommissarissen van Politie, mitsgaders alle Officieren van regterlijke politie, om te rechercheren en te doen rechercheren de hieronder gesignaleerde misdadigers, om dezelve, bij ontdekking, te stellen in verzekerde bewaring en hem daarvan onverwijld berigt te geven.

107. Anthonij van den Brul, laatste woonplaats Maarsbergen. Wegens zware verwonding gecondemneerd tot geeseling en 7 jaren tuchthuis-straf.

127. Jan Schoonderbeek, oud 40 jaren, laatste woonplaats Veenendaal, daghuurder, lang 5 voet, haar en wenkbrauwen zwart, kin spits, pokdalig. Wegens diefstal bij nacht, gecondemneerd tot geeseling en vijf jaren confinement.

146. Hendrik Koops, oud 31 jaren, geboren te Ede, laatste woonplaats aan de Hooge Birk bij Amersfoort, boerenarbeider, lang 5 voet, 7 à 8 duim, aangezigt rond en vol, haar en wenkbrauwen bruin, kin-baard bruin, kleur gezond. Wegens gekwalificeerde diefstallen, gecondemneerd tot geeseling en zeven jaren confinement.

147. Dirk Koops oud 32 jaren, geboren te Ede, laatste woonplaats in de Hoge Birk bij Amersfoort, boerenarbeider, lang 5 voet, 8 à 9 duim, aangezigt vol en rond, haar en wenkbrauwen bruin, kin-baard bruin, kleur gezond. Wegens gekwalificeerde diefstallen, gecondemneerd tot geeseling en zeven jaren confinement.

Bron:

Alkmaars archief: Archief gemeentebestuur Heiloo (Secretarie-archief 1817-1927, toegangsnummer 45.1.1(2), inv.nr. 450 (signalementen van voortvluchtigen etc. 1820-1850)).

Speuren naar grafteksten door Haro Hielkema

(Overgenomen uit Trouw van donderdag 27 februari 2008)

Olterterp, gemeente Opsterland.

Meer dan andere Nederlanders eren Friezen van oudsher hun overledenen met grafschriften, en niet alleen op graven. Deze bijzondere teksten zijn nu verzameld.

Nee, Ed Nijpels komt in het boek 'Friezen uit vroeger eeuwen' niet voor. Hij zetelt al wel vele jaren in Leeuwarden als commissaris van de koningin in Friesland. En onlangs heeft hij met zijn vrouw Elsbeth een graf gekocht op het kerkhofje naast hun imposante boerderij in De Dyken, een buurtschap bij Langweer. Maar de inscriptie op zijn zerk heeft de gewichtige uitgave van Hessel de Walle niet gehaald.

Oude Friezen heeft deze in Groningen woonachtige Fries opgespoord, wel meer dan 14.000 namen die vermeld staan op graven, klokken, geboortelepels, ramen en gevelstenen. Samen vullen zij het boek dat Nijpels onlangs vanwege zijn naderende afscheid als gouverneur der Friezen kreeg aangeboden. Het zijn stuk voor stuk 'kleine monumenten', zegt de auteur.

De Walle is afgestudeerd frisisist en verdient zijn boterham als software-expert. Maar hij steekt veel tijd in het onderzoek naar stambomen en speurt dus naar opschriften op grafstenen en andere objecten. Hij is, wat je in Friesland een echte 'sneuper' noemt – een amateur die met hart en ziel, en met steeds meer kennis van zaken, speurt naar informatie.

Hessel de Walle is niet de eerste die dit werk aanpakt. Al eeuwenlang zijn er in Friesland mensen geweest die grafschriften van familieleden en anderen noteerden. In de negentiende eeuw gebeurde dit voor het eerst op grote schaal: schoolmeesters uit bijna tachtig dorpen verzamelden de teksten van talrijke oude grafstenen op verzoek van het Friesch Genootschap. Dat resulteerde in een aantal lijvige boekwerken en archiefmappen met allerlei meer of minder geordende aantekeningen. Daarna kwamen de wetenschappers in actie om de gegevens verantwoord uit te geven. Maar de middelen om dat op een praktische manier te doen, waren nog vrij beperkt – en door de bomen zag men soms het bos niet meer. In Harlingen scheelde het zelfs maar weinig of alle informatie was in de kachel beland.

In 1977 verscheen in Groningen wel een redelijk overzichtelijk werk met opschriften die oud-hoofdarchivaris Pathuis van het rijksarchief in die provincie op zijn solexje bij elkaar had gesprokkeld. Ook weer een lijvig boek, wat de Friezen aan de ene kant wel stak, maar aan de andere kant ook een inspiratiebron was – zeker voor Hessel de Walle, die een Friese 'Pathuis' wilde maken.

Toen hij de stambomen van vader en moeder had afgerond, ging hij in 2001 verder met het registreren van de inscripties. Oók een lastige klus, maar zijn kennis van databases hielp De Walle

enorm. Systematisch worstelde hij zich door de rijstebrijberg aan gegevens. „Omdat Friesland nog veel rijker is aan oude grafstenen en andere voorwerpen dan de provincie Groningen, heb ik als tijdperk gekozen voor 1280 tot 1811.

Als ik 1900 als grens had genomen, zou ik veel te veel materiaal hebben gekregen. En 1811 is een mooi jaartal, het jaar waarin op initiatief van de Fransen de burgerlijke stand is begonnen. Nadien is alles goed geadmistreerd en is de registratie van opschriften eigenlijk minder van belang.” Voor het 'sneupen' van de teksten kwam hij in alle kerken in de provincie. En dat zijn er heel veel. „Overal ging ik op de 'knibbels': lag ik op mijn knieën op de vloer en op de zerken. Ik heb veel gehad aan die boeken die eerder zijn uitgekomen, maar ik heb ook veel correcties en aanvullingen moeten aanbrengen. Het kostte soms de nodige moeite om de sleutel los te krijgen van een argwanende koster, maar meestal waren de mensen erg behulpzaam. Ook heb ik rondgestruind op boerenerven en in de Friese steden, met pen en foto toestel in de aanslag.” Vooral de controle van oude bronnen vergde veel tijd. Veel opschriften had De Walle ook dubbel genoteerd. Jaartallen klopten lang niet altijd. Hij heeft eerlijk gezegd niet de illusie, schrijft hij in zijn voorwoord, dat hij overal even wetenschappelijk te werk is gegaan: „Mijn doel was in de eerste plaats een inventarisatie.” Hij heeft bovendien een index gemaakt van de persoonsnamen die hij tegenkwam. Via een cd-rom, die bij het boek is gevoegd, kan gericht gezocht worden – een belangrijke bron voor stamboomonderzoek. Ook heeft De Walle enige biografische gegevens van de overledenen toegevoegd, zoals hun geboortejaar. Vrijwilligers hebben hem daarbij geholpen. „Definitief af komt het boek nooit”, zegt hij, terwijl hij het lijvige boekwerk optilt. „De eerste paar honderd aanvullingen en correcties komen al binnen. Gelukkig biedt de database daarvoor volop ruimte. Alle veranderingen en aanvullingen komen op mijn website te staan.” Verreweg de meeste opschriften van de oude Friezen zijn in het Nederlands gesteld. Kennelijk vond men het vroeger gepaster (plechtiger) om die taal te gebruiken bij het gedenken van een overledene dan het Fries. Een doodenkele keer komen ook teksten in het Grieks of het Hebreeuws voor. Hessel de Walle: „Dat is met name in de rijkere hoeken van Friesland, bij grote boeren en mensen van adel.” Opvallend is dat de religie in het gekozen tijdvak maar een geringe rol speelt. Psalmen of gezangen komen bijna niet voor, de teksten zijn vrij neutraal gesteld. Dat verandert pas in de negentiende eeuw, volgens De Walle. Hij heeft meer bijzonderheden waargenomen, zoals de vermelding van ziekten in grafschriften. Zo vonden nabestaanden het van belang op te schrijven dat hun geliefde was overleden aan de pokken (1738) en de pest (1623, een huisvrouw met zeven kinderen). Soms liet een dichter zich gaan bij het maken van een opschrift, zoals Jan Brouwer in Franeker (1785): 'Hier neemt weldaadigheid de nooddrift in haar hoede / den nyvre kus haar hand, de luiaart prys haar roede.' Bij mannen lees je veelvuldig hun beroep, bij vrouwen gebeurt dat zelden – ongetwijfeld omdat die vrijwel nooit een (betaald) beroep uitoefenden. Toch komen er ook voogdessen voor, net als een koopvrouw en een wolkamster. Moord als doodsoorzaak wordt bepaald niet verzwegen. De gemiddelde levensverwachting lag een stuk lager dan nu (52 jaar), maar Hessel de Walle vond naast vele gevallen van kindersterfte ook diverse honderdjarigen en zelfs iemand die 103 is geworden.

Waarom Friezen meer dan andere Nederlanders zoveel zilveren lepels en grafstenen en -borden hebben voorzien van vaak uitgebreide opschriften, kan De Walle niet verklaren. „Misschien heeft het iets te maken met het zelfbewustzijn; men wilde iets van zichzelf laten zien. En men had het geld er voor over.”

Standaardwerk:

'Friezen door de eeuwen heen – opschriften uit Friesland, 1280-1811', door drs. Hessel de Walle. Uitg. Van Wijnen, prijs € 89,50, 1072 blz. ISBN 978 90 5194 286 6 met cd-rom.

(toegevoegd door redactie:)

'Groninger gedenkwaardigheden', door A. Pathuis, Van Gorcum Assen-Amsterdam 1977 - ISBN 90 232 1500 1. geb., geïll., 1079 pag. Circa 6000 teksten, wapens en huismerken van 1298-1814 uit de provincie Groningen. De index telt circa 14.000 namen!

DNA-onderzoek voor honkvaste families door Henk Bousema

Op 24 januari 2008 verscheen in het NRC Handelsblad een artikel met de bovenstaande kop. De ondertitel luidde: screening van het Y-chromosoom moet informatie geven over voorvaderen. Het artikel werd geschreven door Marianne Hesselmans. Zij schreef:

"Gepensioneerd tandarts Eduard Zuiderent uit Rotterdam weet zo goed als zeker dat zijn familie al duizend jaar in Nederland woont. Ik ben de eerste Nederlander van wie dit is aangetoond, vertelt hij aan de verslaggeefster. Vorige zomer bleek Zuiderent's Y-chromo-soom identiek aan dat van een man die duizend jaar geleden in Vlaardingen heeft geleefd. Archeologen hadden deze man in 2002 opgegraven nabij de Grote Kerk, en het DNA uit zijn kiezen bleek nog intact genoeg voor onderzoek door de Universiteit Leiden. Zuiderent was een van de 88 mannen die mee mochten doen aan dit vergelijkend DNA-onderzoek.

Het draait bij dit onderzoek om het bepalen van het Y-chomosoem, dat onveranderd wordt doorgegeven van vader op zoon. Het forensisch instituut vergelijkt in dit project steeds 17 repeterende stukjes DNA. Het is gebleken dat in het geval van Eduard Zuiderent en de Oervlaardinger – tot verrassing van de onderzoekers – alle 17 bekeken stukjes DNA exact hetzelfde gebleven zijn in zo'n veertig generaties."

Tot zover het artikel in het NRC-Han-dels-blad.

Genetische genealogie

In Nederland hebben momenteel drie historische verenigingen (Het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde, de Nederlandse Genealogische Vereniging en de Zuidhollandse Vereniging voor Genealogie) een project 'Genetische genea-logie' opgezet.

U hebt er reeds meer over kunnen lezen in het tijdschrift Gens Nostra nummer 11 van november 2007. Daarin wordt op pagina 45 een oproep gedaan aan onze leden om mee te doen aan bovengenoemd project. De kosten per deelnemer bedragen € 155,-.

Gaan mijn wortels terug tot de schemering der tijden?

Bijna tien jaar geleden werd mijn aandacht getrokken door een artikel in dagblad Trouw.

Uit het dagblad Trouw d.d. 23-10-1998:

"Na de laatste ijstijd, ongeveer 10.000 jaar geleden werd het klimaat in Nederland weer wat milder en begonnen groepjes rendierjagers door het gebied te zwerven. Maar pas rond 300 vóór Christus begonnen mensen zich permanent te vestigen in het huidige Friesland en Groningen. Sindsdien zijn ze daar rustig blijven zitten, eerst op hun terpen en wierden, later verspreid door het inmiddels wat opgedroogde landschap. Ze hebben altijd een tamelijk geïsoleerd bestaan geleid. Pas sinds het einde van de vorige eeuw is daar enigszins verandering in gekomen. Maar die verandering bestaat er vooral uit dat de mensen weggaan, op zoek naar gunstiger economische perspectieven. Er komen amper mensen van 'buiten' bij. De huidige Friezen en Groningers stammen af van een vrij kleine groep mensen die al eeuwenlang hun geboortegrond bevolken.

Peter de Knijff, geneticus aan de Rijksuniversiteit Leiden onderzocht het genetisch materiaal van de bewoners van de twee noordelijke provincies. Hij beweert dat de bevolking in dit deel van Nederland honkvast is en dat wordt bevestigd door het DNA in hun celkernen. We mogen dus

veronderstellen dat wanneer een familie al eeuwenlang grond bezit in dit deel van ons land, haar wortels teruggaan tot de schemering der tijden."

U begrijpt dat ik mij als nakomeling van een bewoner van de grensstreek tussen Groningen en Friesland, terstond heb aangemeld voor bovenstaand onderzoek. Misschien behoort de familie Bousema wel tot hen die teruggaan tot de genoemde schemering der tijden.

Wangsljm afgestaan

Daartoe ben ik op 24 januari jl. naar Leiden gereisd om wangsljm af te staan. De initiatiefnemers hadden gerekend op een opkomst van plusminus 90 mensen en daartoe een geschikte zaal afgehuurd. Maar tot ieders verbazing kwamen meer dan 140 mensen zich melden. Het is te begrijpen dat het team van de heer Barjesteh daardoor veel meer tijd nodig had om het afnemen van wangsljm vlot te doen verlopen, dan men had voorzien. Na een zeer humoristische en verhelderende lezing van de heer Toon van Gestel kon men in de pauze een set afnameapparatuur afhalen en met behulp van vier stokjes zijn wang-slijm afschrappen en goed opbergen in kleine daartoe bestemde buisjes. Dit alles moet zeer zorgvuldig gebeuren waarbij het dragen van plastic handschoenen van groot belang is. Men kan immers via zijn eigen handen vreemd materiaal inbrengen afkomstig van iemand die men zojuist de hand heeft geschud.

Een tweede innamedag

Op 5 februari heb ik gebeld met de heer Barjesteh om hem te vragen naar het verloop van het onderzoek. Hij vertelde mij dat er vanwege de grote belangstelling een tweede innamedag zal worden gehouden en wel op 25 april. Ook dan zullen er enkele interessante lezingen worden gehouden. De locatie van dit gebeuren is nu nog niet bekend. Hij was erg blij met de grote respons tot nu toe maar zou het op prijs stellen als nog meer mensen zich zouden aanmelden. Zijn streefgetal ligt rond 600 deelnemers. Men kan zich dus nog steeds aanmelden voor deze innamedag. Indien u niet in staat bent naar de innamedag te komen kan het setje naar uw adres worden opgestuurd.

De uitkomst van het onderzoek zal in de maand augustus bekend worden gemaakt en een publicatie hierover zal in de herfst van 2008 het licht zien. Het is de bedoeling dat ieder zijn stamreeks instuurt met eventueel een foto en daarnaast een korte inleiding waarin men de reden van deelname uiteenzet.

U kunt zich nog aanmelden voor dit zeer interessante onderzoek bij de heer L.A.F. Barjesteh van Waalwijk van Doorn, Gloriet 1, 6247 BB Gronsveld, tel. 043-4087772. E-mail: publisher@barjesteh.nl.

Lag Amersfoort werkelijk aan zee? Dan kun je wel zeggen dat Eemland veranderd is! door Ton Hartman

In het vorige nummer van dit periodiek stond een tweetal boekbesprekingen die gedeeltelijk over de ontstaansgeschiedenis van het Eemland gaan. Het eerste boek is getiteld "Eemland in verandering" en het tweede boek heeft de prikkelende titel "Amersfoort lag aan zee" meegekregen. De auteurs zijn respectievelijk de heer Jelle Vervloet en mevrouw Margriet Mijnsen-Dutilh. Het eerste boek is vooral geschreven voor de inwoners van het huidige Eemland, het tweede boek heeft het gehele Gelderse Vallei- en Eemlandgebied als doelgroep, aan deze keuze zijn de opdrachtgevers te herkennen.

Nu is dit blad bedoeld voor genealogen en niet een discussieblad voor historici. Daarentegen heeft de recensent, onze voorzitter de heer Willem van Maren de vrijheid genomen om wat dieper op de tekst in te gaan. Daarmee heeft hij mij verleid om ook mijn visie te geven, als discipel van Vervloet zal ik mij beperken tot het boek van Mijnsen. Bijzonder jammer vind ik de misleidende titel "Amersfoort lag aan zee", in onze huidige Nederlandse taal wordt onder zee begrepen: 'grote uitgestrektheid van zout water'. Ook is getijdenwerking zoals eb en vloed iets wat bij de zee hoort. Nu was van dit alles alleen de uitgestrektheid van het gebied rond Amersfoort aanwezig. Het brakke water deed pas zijn intrede nadat de grote veenwal die het Almere van de Waddenzee afschermdde door een stormvloed doorbroken was. De historici zijn het wel eens dat dit in het laatste kwart van de 12e eeuw gebeurd is. Daarvoor was Almere een meer en het gehele Eemland

een 'ononder-broken en zeer breed moeras' waar zich een 'mod-de-rige stroom' bevond (de cursieve woorden zijn vertaald uit de kroniek van Alpertus van Metz), deze stroom is de grondslag voor het riviertje de Eem. Nu valt er over die uitgestrektheid ook nog wat aan te merken, op de hogere gronden in de omgeving (bv. Soest en Hoogland) en de eilandjes in het moerasgebied groeiden wel grote bomen dus dat deed zelfs niet aan zee denken. Mijn inziens was de titel "Amersfoort lag in het moeras" dichter bij de realiteit geweest.

Natuurlijk heb ik ook over de ontginningsgeschiedenis een mening maar wat voor u, genealogen, van belang is is dat er bronnen belicht worden waar mogelijk ook genealogische informatie te vinden is. In oude archieven komen vele namen voor van landeigenaren of pachters die bij moeten dragen aan het dijkonderhoud, dankzij dit boek kunt u deze ook in een juiste historische context plaatsen.

Wat zeker ook gezegd moet worden, het boek is helder geschreven en prettig leesbaar. Het zwaartepunt van de plaatselijke beschrijving ligt in Bunschoten maar voor de gehele regio die afwatert via de Eem (bijna het verspreidingsgebied van dit blad) staan er wetenswaardigheden en duidelijk kaartmateriaal in dit boek. Kortom een aanrader.

Nog steeds zijn er idyllische moerasjes te vinden in de omgeving van Amersfoort. Maar waar is de zee gebleven?

Nieuws van de afdelingsbibliotheek

Op 17 januari 2008 kreeg ik een zeer interessante e-mail van de heer A.D. de Jonge uit Amersfoort. Hij en de heer C.E.G. ten Houte de Lange hebben op 27 november 2007 een boek gepubliceerd over dubbele achternamen en Latijnse en Griekse namen. Het boek is op die datum gepresenteerd aan drs C.O.A. baron Schimmelpenninck van der Oye, voorzitter van de Hoge Raad van Adel – die 17 december 2005 bij onze afdeling een lezing heeft gehouden –, aan de heer P. Winsemius, voorzitter van de Raad van Toezicht van het Centraal Bureau voor Genealogie en aan de publicist de heer Y. van Regteren Altena.

De vraag van de heer De Jonge aan mij was: "of dat boek iets voor onze bibliotheek was en zo ja, dan kon ik het boek bij hem thuis ophalen." U kunt zich voorstellen dat mijn antwoord "zeer graag" was en ik heb het boek dan ook bij hem opgehaald. Het boek kan op bijeenkomsten worden ingezien, echter het wordt NIET UITGELEEND. Tot mijn verrassing stond op 21 januari 2008 het hele verhaal van dat boek uitgebreid beschreven in De Telegraaf, waarin veel namen van Nederlandse families werden genoemd.

Geschonken door de heer A.D. de Jonge te Amersfoort: Het dubbele namenboek.

Geschonken door de G.J. Bothof te Leusden:

230 La Généalogie par P. Durye (1963)

230.1 Initiation à la Généalogie par A. Morineau (1996)

290 Finding your Roots by J. E. Westin

290.1 Searching for your ancestors, by Gilbert H. Doane (1974)

Voorts ontvingen wij vele edities van periodieken van andere NGV-afdelingen, historische

verenigingen of stichtingen.

Met dank aan de schenkers, G.G.M. van der Kroon,
tel. 033 - 4942496

Oproep Archief Eemland

Archief Eemland vraagt een vrijwilliger (m/v)

Taakomschrijving:

Het bewerken en invoeren van Bevolkingsregisters 1850-1940 van Amersfoort en omliggende gemeenten. Enige bekendheid in het omgaan met computers en de tekstverwerker MS Word is een vereiste, dat is alles. Kennis van oud schrift is niet vereist, soms dient u wat te puzzelen om de tekst te ontcijferen. Tijdens het reguliere werkoverleg voorziet u de directie van Archief Eemland van goede ideeën op uw terrein.

Werktijden en aantal werkuren per week mag u zelf bepalen.

Vergoedingen:

U wordt verzekerd tegen aansprakelijkheid en ongevallen

Over reiskosten valt te praten

Met kerst waarschijnlijk een kleine attentie

Gratis koffie of thee en af en toe een dankbaar schouderklopje.

Verdere inlichtingen bij Bob Koopmans (zelf vrijwilliger), tel. 033 - 4726653